

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

КРАВЧУК Наталія Йосипівна

Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні / Administrative and legal opposition to the offense, committed by foreigners in Ukraine

спеціальність 081 – Право
магістерська програма – Право

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ПРМ-22
Н.Й. Кравчук

Науковий керівник:
д.ю.н, доцент, С.К. Гречанюк

Магістерську роботу допущено
до захисту:
« ____ » _____ 2018 р.

Завідувач кафедри
_____ С.К. Гречанюк

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

РЕЗЮМЕ

Дипломна робота містить 103 сторінки, список використаних джерел із 69 найменувань.

Мета дипломної роботи: визначення основних положень адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що формуються у сфері адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями.

Предметом дослідження становить адміністративно-правове регулювання управління діяльності органів Служби безпеки України.

Одержані висновки та їх новизна: Магістерська робота є комплексним дослідженням педагогічного характеру, присвяченим питання моніторингу ефективності виховної роботи в умовах економічного університету.

Ключові слова: адміністративно-правова протидія, правопорушення, законодавство, іноземець.

RESUME

Thesis contains 103 pages, list of sources with 69 titles.

The aim of the thesis: definition of the main provisions administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine.

Object is the current is public relations arising in the field administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners.

The subject of research is the administrative and legal regulation administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine.

The resulting conclusions and innovation: Thesis is a comprehensive study of theoretical nature, devoted to the issue of management of security services of Ukraine.

Keywords: administrative and legal counteraction, offense, legislation, foreigner.

АНОТАЦІЯ

Кравчук Н. Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. - Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 081 – Право – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

В магістерській роботі розглянуто та досліджено основні положення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, сформувані авторські пропозиції щодо адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Зроблено висновки щодо стану адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні та сформульовано пропозиції вдосконалення чинного законодавства, що регламентує дану сферу.

ANNOTATION

Kravchuk N. Administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine.

Research on education and qualification of «master» in the field 081 – Law – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

In the master's work research reviewed and analyzed the main provisions for administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine, studied, copyrights proposals on improvement of legislation of Ukraine to ensure implementation administrative and legal regulation administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine.

The conclusions on the state of the legal regulation of the of the main provisions for administrative and legal counteraction to offenses committed by foreigners in Ukraine and propositions of improving the existing legislation regulating this sphere have been made.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ.....	10
1.1. Поняття та особливості адміністративно-правового статусу іноземців в Україні.....	10
1.2. Сучасний стан правопорушень за участю іноземців в Україні.....	20
1.3. Поняття та структура протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	32
РОЗДІЛ II. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ.....	37
2.1. Мета, завдання та принципи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.....	37
2.2. Система суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні та координація їх діяльності.....	46
2.3. Види, форми та напрями адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.....	55
2.4. Адміністративно-правові заходи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.....	63
2.5. Організаційне забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.....	68
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	81
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізація, яка є невід'ємною складовою сучасного життя, має як позитивні, так і негативні наслідки, й серед останніх важливе значення має урізноманітнення і все більше поширення протиправної діяльності. Внаслідок інтенсифікації міжнародних зв'язків, утворення «прозорих» кордонів, спрощення адміністративних процедур їх перетину, формування міждержавних підприємницьких та фінансових структур з'явилися глобальні ринки для збуту нелегальної продукції та послуг за участю іноземців. Крім економічних і господарських правопорушень, досить часто іноземці в країнах перебування вчиняють правопорушення, що посягають на громадський порядок, громадську безпеку та безліч інших об'єктів правоохорони. Протягом останніх років динаміка правопорушень, вчинених іноземцями в Україні, має стійку тенденцію до зростання, у зв'язку з чим надзвичайно важливим і актуальним є дослідження широкого кола питань, пов'язаних з діяльністю щодо протидії їм. За умов суттєвих змін у якісних характеристиках правопорушень, які вчиняються іноземцями, необхідні нові підходи до розв'язання різних проблем, що виникають у діяльності суб'єктів протидії їм.

Варто зазначити, що загальні питання адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, розглядалися у працях багатьох вчених, зокрема: **Бандурка О.**, Благодарний А., Васильченко О., Варивода В., Галуцько В., Гамалій О., Грабильніков А., Дудник Л., Заярний О., Зима О., Іванцов В., Кісіль З., Константинов С., Лук'янець Д., Мінка Т., Петров Є., Сич М., Тимчик Г., Трофімов С., *Шершньова З.*, Якимчук Б., Якимчук М.

. Разом з тим, далеко не всі проблемні питання знайшли своє вирішення, окремі з них були тільки позначені, а деякі залишаються дискусійними. Саме серед таких проблемних питань актуальним є визначення методологічних засад протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, а також адміністративно-правового механізму протидії цим правопорушенням.

Таким чином, необхідність удосконалення діяльності щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, недостатня розробленість цих проблем на теоретичному рівні, наявність неузгоджених практичних питань обумовлюють актуальність комплексного дослідження системи адміністративно-правової протидії зазначеним правопорушенням.

Об'єкт дослідження становлять суспільні відносини, що складаються в процесі формування та реалізації в Україні адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями.

Предметом дослідження є адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Мета і завдання дослідження. Мета магістерської роботи полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, узагальнення практики їх реалізації визначити систему та особливості адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, а також шляхи її удосконалення.

Для досягнення зазначеної мети були визначені та вирішені наступні завдання:

- визначити поняття та особливості адміністративно-правового статусу іноземців в Україні;
- охарактеризувати сучасний рівень правопорушень за участю іноземців в Україні;
- з'ясувати поняття та структуру протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- визначити мету, завдання та принципи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- з'ясувати систему суб'єктів адміністративно-правової протидії таким правопорушенням, проблеми взаємодії та координації між ними;
- запропонувати види, форми та напрями адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;

- визначити адміністративно-правові заходи протидії таким правопорушенням;
- встановити особливості організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- сформулювати пропозиції та рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження виступає сукупність загальнонаукових і спеціально-наукових методів та прийомів наукового пізнання. В основу дослідження покладено загальнонауковий діалектичний метод пізнання, що полягає у дослідженні взаємозв'язку та взаємодії суспільних явищ. У процесі дослідження також використано логіко-семантичний, системний підхід, формально-юридичний, порівняльно-правовий та інші методи наукового пізнання.

З використанням логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, зокрема вдосконалено розуміння таких категорій, як «правовий статус», «національний режим», «елементи правового статусу», «іноземець», «протидія правопорушенням», «суб'єкт протидії правопорушенню» та ін. Системно-структурний метод було використано для з'ясування поняття та структури, а також системи суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Порівняльно-правовий метод використано для визначення поняття та особливостей адміністративно-правового статусу і адміністративно-правових заходів протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Формально-юридичний метод застосовано для окреслення мети, завдань та принципів протидії таким правопорушенням, пропозиції форм, видів та напрямів адміністративно-правової протидії їм.

Статистичний метод і документальний аналіз застосовувались для характеристики рівня правопорушень та встановлення організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Конкретно-соціологічні методи збору,

узагальнення та аналізу статистичної інформації (вивчення матеріалів преси та електронних видань) сприяли всебічному отриманню найбільш повної інформації про об'єкт і предмет дослідження, що позитивно позначилося на обґрунтуванні теоретичних висновків і практичних рекомендацій.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці провідних вчених у галузі загальної теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права і процесу, інших галузей правової науки, соціології, психології тощо, які стосуються предмета дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що магістерська робота являється одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень, присвячених визначенню адміністративно-правового механізму протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, з'ясуванню її структури та правового забезпечення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в роботу, можуть використовуватися:

- у науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення теоретико-правових питань адміністративно-правової протидії правопорушенням, зокрема які вчиняються іноземцями в Україні;

- у сфері правотворчості – для удосконалення чинних і розробки проектів нових законодавчих та підзаконних актів, що буде сприяти поліпшенню адміністративно-правової протидії правопорушенням, у тому числі й які вчиняються іноземцями в Україні;

- у правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів дозволить покращити практичну діяльність правоохоронних органів України;

- у навчальному процесі – матеріали дослідження знайдуть застосування при підготовці підручників і навчальних посібників та проведенні занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність», вони вже використовуються у ході проведення занять з цих дисциплін.

Структура магістерської роботи зумовлена метою та характером завдань дослідження. Робота складається із вступу, двох розділів, поділених на вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи складає **103** сторінки.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОТИДІ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття та особливості адміністративно-правового статусу іноземців в Україні.

Поняття адміністративно-правового статусу іноземців в Україні з огляду на запроваджений курс євроінтеграції та скасування відповідних бар'єрів щодо цього питання в умовах сьогодення набуває значної актуальності. Певною мірою це пов'язано з перспективами суттєвого розширення міжнародних зв'язків та налагодження відносин не лише з країнами Європи але й усього світу. Ще одним аспектом, що актуалізує дослідження цієї тематики є відповідне збільшення в нашій державі кількості правопорушень, скоєних за участю іноземців, і потреба реагування на них правоохоронних органів, міграційної служби, а також діяльність із профілактики цих правопорушень, вчинених іноземцями на території України.

Перебування іноземців на території іншої держави завжди пов'язане із встановленням щодо цієї категорії суб'єктів відповідної та відокремленої системи дозволів та заборон, які наділені правовою природою. Система усіх цих заборон та дозволів, а також сукупність організаційно-юридичних засобів, які держава використовує задля їхнього забезпечення, створює окремий правовий режим, тобто адміністративно-правовий режим перебування іноземців на території України. Даний режим регулюється нормами міжнародного, конституційного, адміністративного права проте найбільша частина правового регулювання здійснюється за основі норм саме адміністративного права.

Правовий статус особи в сучасному світі – одна з актуальних тем для дискусій серед науковців різних галузей права, а також проблема, вирішення якої стоїть у центрі практичної діяльності міжнародного співтовариства.

Людина, громадянин, індивід – є найважливішою цінністю будь-якого суспільства та виступає запорукою становлення країни як демократичної, соціальної і правової держави. В свою чергу, питання адміністративно-правового статусу іноземців – це частина загальної проблеми правового статусу особи, прав людини і громадянина. Правильна та всебічна регламентація адміністративно-правового статусу іноземців з боку держави, враховуючи його подвійний статус, дозволяє йому реалізовувати свої права та захищати законні інтереси. В свою чергу усвідомлення іноземцем свого правового статусу та реалізація його у відповідних межах є основою правопорядку.

Існуючі недоліки нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, нагальна потреба в підвищенні його ефективності, удосконалення міграційної політики в Україні щодо міжнародних норм та правових стандартів, вимагає комплексного дослідження зазначених проблем, підвищує їх актуальність та прикладну значущість.

В науці існують різні підходи до розуміння сутності адміністративно-правового статусу особи, суперечності щодо його змісту. Сьогодні простежується сучасна тенденція відходу від традиційного розуміння змісту адміністративно-правового статусу іноземця. Саме тому, комплексний аналіз адміністративно-правового статусу іноземців в Україні є актуальним і своєчасним для науки адміністративного права, що обумовлює необхідність його подальшого аналізу.

Аналіз адміністративно-правового статусу іноземців, доцільно починати з визначення основних понять, що становлять предмет даного дослідження. Відповідно свого з'ясування потребують, перш за все, поняття «правовий статус особи», «адміністративно-правовий статус іноземців» та «іноземець». Для розкриття змісту адміністративно-правового статусу іноземців ми виходили із загального розуміння та конструкції правового статусу особи, що використовується в загальній теорії права. Треба зауважити, що серед науковців не існує однозначного тлумачення поняття «правовий статус особи» та його

змісту. Правовий статус особи має свій склад у вигляді сукупності окремих елементів, з приводу яких в сучасній юридичній науці не існує єдності точок зору. В загальному розумінні правовий статус особи – це комплекс її суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, закріплених нормами всіх галузей права. Здебільшого автори визначають зміст правового статусу особи за допомогою більшої кількості складових елементів [30 ; 27].

О. Ф. Скакун під правовим статусом особи розуміє систему «закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має поведінку в суспільстві)». Вона ж до структури правового статусу особи відносить правосуб'єктність, права, свободи, обов'язки, відповідальність.

А. М. Колодій та А. Ю Олійник розширюють склад елементів правового статусу, включаючи до нього статусні правові норми і правові відносини; суб'єктивні права, свободи і юридичні обов'язки; громадянство; правові принципи і юридичні гарантії; законні інтереси; правосуб'єктність та юридичну відповідальність [15; 122].

Відповідно не існує єдиної точки зору серед науковців стосовно визначення сутності та змісту адміністративно-правового статусу індивідуального суб'єкта як частини загального правового статусу особи. Як і в випадку з визначенням правового статусу особи крізь аналіз його складових елементів, такий самий підхід застосовується для з'ясування змісту адміністративно-правового статусу. Тобто, особливість того чи іншого визначення залежить, насамперед від того, які елементи обирає автор для його характеристики. Як зазначає Г.С. Тимчик, цінність структурного аналізу адміністративно-правового статусу полягає в тому, що теоретичне розділення цього поняття на складові елементи дає можливість виразити його характерні сторони, сутність і механізм здійснення прав, свобод і обов'язків [63; 118].

В традиційному розумінні адміністративно-правовий статус – це сукупність комплексу прав та обов'язків, закріплених нормами

адміністративного права. Однак, все більше простежується «широкий» підхід до розуміння змісту адміністративно-правового статусу шляхом включення до його структури додаткових елементів.

Л.П. Коваленко зазначає, що адміністративно-правовий статус громадянина є складовою його загального статусу і включає: основні (невід'ємні) права (або права і свободи людини і громадянина); комплекс прав та обов'язків, що закріплюються Конституцією України, нормами різних галузей права, в тому числі адміністративно-правовими нормами; гарантії реалізації цих прав і обов'язків, а також механізм їх охорони державою. Науковець вказує на те, що іноземці за своїм правовим статусом відрізняються від громадян більш вузьким обсягом прав та обов'язків.

В.К. Колпаков стверджує, що часткою адміністративно-правового статусу іноземців є адміністративна деліктоздатність, яка полягає у здатності особи нести юридичну відповідальність за порушення норм адміністративно-деліктного законодавства.

О.М. Бандурка такими елементами адміністративно-правового статусу визначив адміністративну правосуб'єктність, права, обов'язки, заборони та відповідальність. Аналізуючи розглянуті підходи ми дійшли висновків, що всі дослідники адміністративно-правового статусу зазначають в якості його обов'язкових структурних елементів права і обов'язки. Що стосується всіх інших складових, наприклад, таких як правосуб'єктність, принципи, гарантії, відповідальність, то тут позиції науковців є суб'єктивними і можуть суттєво відрізнитись.

Розуміння адміністративно-правового статусу іноземців треба розглядати як частину його загального правового статусу, а до його складу входять елементи, які вказують на іноземців як самостійних суб'єктів адміністративних правовідносин. При такому підході структурні елементи адміністративно-правового статусу іноземців можна поділити на базові або основні (права, свободи та обов'язки), які обумовлюють існування так званих вторинних, або

факультативних складових (принципи, відповідальність та ін.). Саме в базових елементах адміністративно-правового статусу іноземців відображається правова природа, сутність суб'єкта, його призначення в державі та суспільстві, розкривається необхідність його функціонування, принципи взаємодії з органами державної влади.

Іншим важливим питанням є визначення поняття «іноземець». Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09. 2011 р. іноземець – це особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. Крім законодавчо закріпленого поняття «іноземець» існують теоретичні підходи до його визначення, які дають змогу відокремити його характерні ознаки. Так, в теорії права поняття «іноземець» визначають як особу, яка є громадянином чи підданим іншої держави, що підтверджено відповідними документами, але у зв'язку із постійним чи тимчасовим проживанням або тимчасовим перебуванням на території України, а також з інших причин перебуває у правовому зв'язку з Україною в особі її компетентних органів [30 ; 28].

Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначається Конституцією України, законами України, а також міжнародними договорами України. У разі якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж передбачені цим Законом, застосовуються правила, передбачені таким міжнародним договором України.

Закон визначає основні засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх

правосуб'єктності та основних прав і свобод людини. Іноземці та особи без громадянства повинні неухильно дотримуватись Конституції, законів України та нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави [55].

В теорії адміністративного права іноземців класифікують за наступними критеріями: тривалість їх перебування в країні; мета перебування; деліктоздатність; залежно від характеру й обсягу наданих привілеїв і імунітетів, якими володіють іноземні громадяни, за критерієм законності перебування на території України.

Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні в загальному розумінні зводиться до того, що відповідно до законодавства України іноземці, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією України.

Разом з тим, на наш погляд, незважаючи на відносне зрівняння у правах іноземців з громадянами, цілком слушним є встановлення певних меж дії національного правового режиму щодо іноземців. Так, іноземці не користуються в Україні більшістю політичних прав, окрім конституційного права на звернення та можливості об'єднуватися у громадські організації. При цьому держава перебування має встановлювати такі обмеження для іноземців, які не повинні суперечити нормам міжнародного права та міжнародним зобов'язанням держави [30 ; 28].

Нормативними актами, що регулюють адміністративно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства на території України, є Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 року, Закон України «Про імміграцію» від 07.06.2001 року, Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 року, Закон України «Про

громадянство України» від 18.01.2001 року, Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011 року та низка підзаконних нормативно-правових актів. Зміст зазначених нормативно-правових актів, свідчить про те, що сьогодні в Україні досить детально врегульовано статус іноземців відповідно до міжнародних норм та стандартів. Так, наприклад законодавство передбачає гарантування національного режиму щодо іноземців, за яким іноземці зрівнюються у правах з громадянами; визначає підстави, за якими іноземці можуть у встановленому порядку іммігрувати в Україну на постійне проживання або прибути для працевлаштування на визначений термін, а також тимчасово перебувати на її території; набути притулок; надається право на набуття громадянства України [55].

Зазначені норми свідчать про намір законодавця продемонструвати демократичний та гуманістичний напрямок правового регулювання адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, орієнтацію на міжнародно-правові стандарти та повагу прав, свобод та законних інтересів людини. Незважаючи на досить розвинуту нормативно-правову базу регулювання адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, на практиці в цій сфері існують значні проблеми та недоліки. Конституція України закріплює право іноземців на захист свого порушеного права, в тому разі і через звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Аналіз даних щодо звернень іноземців до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини демонструє існуючі недоліки в правовому регулюванні їх правового статусу [30; 28].

На думку С.Ф. Константінова, однією з особливостей правового становища іноземних громадян в Україні є те, що вони перебувають немовби в «подвійному підпорядкуванні» – дії законів країни перебування і дії законів держави свого громадянства. Зв'язок іноземного громадянина з країною свого громадянства постійний і стійкіший, ніж зв'язок із країною перебування. Він, наприклад, зберігає виборчі права і несе військовий обов'язок за законами держави свого

громадянства, відповідає за зрадницькі дії, вчинені за кордоном, може бути відкликаний своєю державою у будь-який час. Цей зв'язок, на думку автора, не переривається його перебуванням в іншій державі. Іноземний громадянин залишається підлеглим владі своєї держави і зобов'язаний коритися їй. Зв'язок іноземного громадянина з державою перебування має тимчасовий характер. Він може бути в будь-який час розірваний за бажанням самого іноземного громадянина чи з волі держави перебування [36; 12].

На підставі аналізу нормативно-правових актів можна виділити такі особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства. По-перше, за загальним правилом обсяг дієздатності іноземців встановлюється законодавством країни громадянства (підданства), особи без громадянства визначається законодавством держави, в якій така особа має постійне місце проживання. Так, громадянин Швейцарії є дієздатним з 20-річного віку, громадянин США, залежно від штату, в якому він проживає, з 18 чи з 21-річного віку тощо. Разом з тим, згідно зі ст.26 Цивільного кодексу України, усі фізичні особи є рівними у здатності мати цивільні права та обов'язки. У зв'язку з цим цивільна дієздатність зазначених осіб, які перебувають на території України, по укладеним правочинам, зобов'язанням по відшкодуванню шкоди тощо визначені нормативно-правовими актами України. В цій ролі іноземці та особи без громадянства виступають на рівні з громадянами України.

По-друге, якщо вже говорити про цивільну дієздатність, то при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності іноземцями та особами без громадянства є свої особливості. Зокрема, ст.5 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» встановлено, що всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають рівне право здійснювати будь-які її види, прямо не заборонені законами України, незалежно від форм власності та інших ознак. Тобто іноземці та особи без громадянства є такими ж суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, як і громадяни України. Водночас визначено, що фізичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними цивільної

дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці згідно з Законом України «Про підприємництво». Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є [8; 26].

По-третє, існують деякі категорії іноземців, що не підлягають кримінальній відповідальності за злочини, вчинені в Україні (наприклад, дипломати, консули, аташе та інші). Їх відповідальність за вказані злочини визначено законодавством країни їх походження. Згідно зі ст.8 Кримінального кодексу України, іноземці або особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили злочини за її межами, підлягають в Україні відповідальності за цим Кодексом у випадках, передбачених міжнародними договорами або якщо вони вчинили передбачені цим Кодексом тяжкі або особливо тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України. Деякі склади злочинів можуть бути вчинені тільки громадянами України, зокрема державна зрада. Так, відповідно до ст.111 Кримінального кодексу України, державна зрада, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. З іншого боку, існують певні склади злочинів, суб'єктами яких можуть виступати виключно іноземці та особи без громадянства (наприклад, шпигунство). Так, під шпигунством розуміється передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять

державну таємницю, якщо ці дії вчинені іноземцем або особою без громадянства [37].

По-четверте, аналогічно до кримінального, вирішуються питання про адміністративну відповідальність іноземців та осіб без громадянства. Згідно зі ст.16 Кодексу України про адміністративні правопорушення, іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом. Стаття 203 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні, тобто проживання без документів на право проживання в Україні, за недійсними документами або документами, термін дії яких закінчився, або працевлаштування без відповідного дозволу на це, якщо необхідність такого дозволу передбачено законодавством України, або недодержання встановленого порядку пересування і зміни місця проживання, або ухилення від виїзду з України після закінчення відповідного терміну перебування, неприбуття без поважних причин до визначеного місця навчання або працевлаштування після в'їзду в Україну у визначений строк, а так само порушення правил транзитного проїзду через територію України [32].

Отже, іноземці та особи без громадянства є спеціальними суб'єктами зазначеного правопорушення. Наведені особливості правового забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства в цілому відповідають міжнародним стандартам у цій сфері [8 ; 27].

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що в Україні діє налагоджена система механізмів забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства. Дотримання зазначеного

конституційного принципу відбувається, зокрема, на підставі положень Конституції України, законів України, а також положень міжнародних актів, ратифікованих Україною.

1.2. Сучасний стан правопорушень за участю іноземців в Україні.

Україна вважається поліетнічною країною, в якій проживають представники понад 130 національностей і народів. Разом із тим, за даними МВС, тільки сьогодні в Україні нараховується близько 48 тис. іноземних студентів, які прибули сюди в мету навчання. При цьому, як свідчить головний консультант відділу політичних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень, майже 70 % студентів є громадянами країн, що вважаються традиційними постачальниками нелегальних мігрантів (В'єтнам, Індія, Ірак, Іран, Йорданія, Нігерія, Пакистан, Палестина, Сирія). До того ж, певна кількість іноземців перебувають в Україні і на нелегальних засадах, поповнюючи й без того значну за чисельністю когорту легальних або напівлегальних іноземців. І цілком зрозуміло, що разом із принесеними власними культурно- побутовими нащаруваннями, іноземці не завжди «вписуються» в реалії країни перебування, являючись у тому числі й потенційними або реальними носіями злочинних проявів, обумовлених також економічними проблемами нашої держави.

Треба зазначити, що адміністративно-правовий статус, права та обов'язки іноземців, поведінка, проступки та злочини, що вчинялися іноземцями в Україні, свого часу були предметом багатьох наукових досліджень.

У зв'язку із висунутими вимогами боротьби зі злочинністю потребують більш глибокого дослідження питання розробки нових саме заходів зниження рівня злочинності, у тому числі й шляхом адміністративно-правової протидії їй, що неможливо зробити без визначення сучасного стану злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні [17; 228].

П. Г. Назаренко, з посиланням на Звіт міністра внутрішніх справ перед українським народом 2013 р., повідомляв, що «у 2012-2013 роках реалізовано ряд організаційних та практичних заходів, під час яких виявлено 22,8 тис. незаконних мігрантів, близько 16 тис. котрих видворено за межі держави. Безпосередньо працівниками міліції виявлено та затримано 199 груп нелегальних мігрантів, загальною чисельністю 2,6 тис. осіб. Окрім того, у 2011 році порушено 965 кримінальних справ про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, скоєних іноземцями, що становить понад 2 % від загальної кількості вчинених наркозлочинів, із них 425 - вчинені громадянами країн СНД».

У зв'язку з характерною для усього світу концентрацією іноземців у найбільших містах і столицях країн - свого перебування, особливо показовими є й дані про стан злочинності в столиці України - місті Києві, в якому у 2015 р. з метою попередження злочинності серед іноземних громадян у повній мірі забезпечувалась реалізація міграційного законодавства. Так, було організовано та проведено спеціальні операції «Навчальні заклади», «Мігрант», «Відпрацювання туристичних фірм» та «Іноземець», спрямовані на профілактику правопорушень і розкриття злочинів, учинених іноземними громадянами та відносно них. Службами Головного управління МВС України в м. Києві було здійснено перевірку понад 12,2 тис. об'єктів можливого перебування іноземців, а також майже 9,1 тис. квартир і приватних будинків. Виявлено 2264 нелегальних мігранти, у тому числі 60 осіб у складі 4 організованих груп нелегалів. Видворено за межі держави 2405 іноземців, 3613 - скорочено термін перебування в Україні. За порушення міграційного законодавства до адміністративної відповідальності притягнуто 9507 осіб, з яких 8167 іноземців та 1340 громадян України, у тому числі 266 посадових осіб [57].

Разом із тим, як видно, саме сьогодні статистичні не зменшуються, а навпаки, зростають - тільки за першу половину 2015 р. у Києві [6] суттєво, до 257, зросла кількість злочинів, вчинених безпосередньо іноземцями (у 2014 р. за цей самий період - 196), із них 4 вбивства, 3 тяжких тілесних ушкодження, 71

дрібна крадіжка, 10 грабежів, 10 розбоїв, 7 випадків шахрайства, 1 випадок здирництва та 10 ДТП, 2 заволодіння автомобілем, а також 19 випадків, пов'язаних із наркообігом. Як з'ясувалося, за цей період часу 96 злочинів вчинили громадяни Грузії (в тому числі 25 підробок документів, 20 випадків шахрайства, 9 випадків, пов'язаних із наркообігом, 2 пограбування, 2 тяжких тілесних ушкодження, 1 збройний напад, а також 1 факт сутенерства), 83 громадяни Росії, 31 громадянин Молдови, 15 - Азербайджану, 10 - Білорусі, 5 - Узбекистану, 6 - Македонії, 4 - Вірменії.

Слід зазначити, що проблема злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні має й дуже специфічний зворотний бік, коли здійснюються переважно корисливо-насильницькі злочини відносно самих іноземців, події щодо чого також мають певну питому вагу в загальному складі злочинів за участю іноземців. На нашу думку, основним постійно діючим постачальником кримінального елемента з числа іноземців в Україну, а фактично - й суттєвим криміногенним і деліктогенним фактором, який сприяє зростанню злочинності, поширенню венеричних хвороб та СНІДу, підпільного ринку праці та торгівлі «живим товаром» - є саме нелегальна міграція. З цього приводу А. П. Мозоль зазначає, що на початку 2000 р. на території України перебував майже мільйон громадян іноземних держав [17 ; 230].

Слід зазначити, що проблема злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні має й дуже специфічний зворотний бік, коли здійснюються переважно корисливо-насильницькі злочини відносно самих іноземців, події щодо чого також мають певну питому вагу в загальному складі злочинів за участю іноземців. На нашу думку, основним постійно діючим постачальником кримінального елемента з числа іноземців в Україну, а фактично - й суттєвим криміногенним і деліктогенним фактором, який сприяє зростанню злочинності, поширенню венеричних хвороб та СНІДу, підпільного ринку праці та торгівлі «живим товаром» - є саме нелегальна міграція.

До речі, щодо безпосередньо механізму перетворення мігрантів на потенційно небезпечних правопорушників, то вчений відзначає, що «від моменту приїзду і до того часу, коли мігрант перестає бути таким і за основними ознаками зливається з корінним населенням, проходить певний період. В деяких випадках криміногенні фактори чи їх сукупність можуть негативно вплинути на особу мігранта, що здатне реалізуватися у протиправній поведінці», що у повній мірі співпадає з нашим баченням означеного механізму [42; 56].

Станом на 2015 р., за аналітичною запискою «Оптимізація державної політики щодо попередження та протидії проявам ксенофобії та расизму в Україні», кількість іноземців, зареєстрованих в Україні, становила 748037 осіб. Серед іноземців, зареєстрованих в Україні, найбільшу кількість становлять вихідці з Росії - 318560 осіб, Центральної Азії - 285806, Близького Сходу, Східної Європи (відповідно, 52187 та 32176 осіб) та особи без громадянства - 21439 осіб. За даними Міністерства освіти та науки України у 2015-2016 навчальному році загальна кількість іноземних студентів, які проходять навчання у навчальних закладах усіх типів, складала 39675 осіб.

Разом із тим, за даними Міжнародної організації міграції, серед усіх країн світу Україна посідає 10-те місце за кількістю іноземців на їх території, і становить на сьогодні майже 500 тис. людей. Але виходячи із загальної світової тенденції до зростання такого роду показників, тим більше, за такий значний часовий лаг протягом минулих 10 років, є цілком обґрунтований привід вважати наведені Міжнародною організацією міграції дані далеко не остаточними [40].

Разом із тим, за повідомленнями засобів масової інформації превалюючою сферою злочинної діяльності іноземців є, наприклад, обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів - у тому числі, незаконне виробництво, придбання, перевезення чи збут наркотиків; незаконне виробництво, придбання, перевезення наркотиків без мети збуту; схиляння до вживання наркотиків та організація або утримання наркопритонів.

Саме про значний розмах етнічної злочинності повідомлялось на веб-сайті ДЗГ МВС України ще у жовтні 2011 р. На жаль, відповідна рубрика сайту була обнулена з початку 2012 р., але в її передруківці за 12.10.2014 року повідомлялося, що «поняття етнічної злочинності не з'явилося само собою, воно впливало з поступків людей, які, прибувши в Україну з інших держав, не шанували її законів, а іноді й намагалися диктувати нашому суспільству свої, злочинні. Часто вихідці з інших регіонів, найчастіше країн колишнього Радянського Союзу, об'єднуються в групи та скоюють різноманітні протизаконні діяння». Тоді ж, під час проведення операції «Трал», працівниками міліції за вчинення злочинів було затримано 859 громадян і вихідців з держав - учасниць СНД; викрито 11 учасників етнічних організованих груп; вилучено 48 одиниць вогнепальної зброї, майже 4 кг вибухівки та більше 1 тис. набоїв; задокументовано 5 злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми; виявлено 8,6 тис. порушників адміністративного законодавства про правовий статус іноземців, у тому числі за порушення правил перебування в Україні - 5,8 тис., за невжиття заходів до своєчасної їх реєстрації - 1,2 тис. осіб [44].

Результативність операцій та відпрацювань, які проводяться в державі за участю відділів у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб (ВГІРФО), можна оцінити на прикладі території Одеської області при проведенні спеціальних операцій «Трал» та «Мігрант». Так, тільки з 14.02.2007 по 10.03.2007 працівниками одеської міліції було зафіксовано 640 порушень законодавства про правовий статус іноземців з боку громадян країн СНД; внесено до інтегрованої бази даних понад 850 інформацій відносно іноземців, що скоїли та можуть скоювати правопорушення та злочини на території України; розкрито 97 злочинів, вчинених вихідцями з Азербайджану, Вірменії, Грузії, Молдови, Російської Федерації; затримано 86 іноземних громадян. З незаконного обігу вилучено 7 одиниць вогнепальної зброї і 265 боєприпасів, 12 кг наркотичних засобів та ліквідовано 2 канали надходження наркотиків до України з Молдови. Правоохоронцями затримано 22 злочинці, які перебували у

розшуку за вчинення злочинів як на території України, так і інших держав. Встановлено 7 злочинних авторитетів з числа вихідців із країн СНД. Таку ж саму звітність можна навести й за інші періоди проведення аналогічних операцій.

Слід зазначити, що сьогодні серйозну протидію злочинності за участю іноземців в Україні здійснює Українське бюро Інтерполу, в обов'язки якого входить «робота у справах економічної спрямованості, у тому числі міжнародних шахрайств, протиправних дій фінансово-економічного характеру, вчинених із використанням інструментів іноземного походження (офшорні фірми, рахунки в іноземних банках) або за безпосередньої участі іноземців; контрабанда товарів, у тому числі найбільш закриміналізований на даний момент її сегмент - контрабанда транспортних засобів» [17; 234].

Останнім часом проблема боротьби зі злочинністю за участю іноземців в Україні отримала нове нормативно-правове підґрунтя.

Передусім, це Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року за відповідним розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209-р., в якій проблеми організації профілактики правопорушень передбачається розв'язувати шляхом «ліквідації каналів незаконної міграції, посилення контролю за додержанням правил в'їзду в Україну, виїзду з України і перебування на її території іноземців та осіб без громадянства».

Зменшення рівня злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні можна очікувати внаслідок реалізації заходів, запропонованих у Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, затвердженої Указом Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011, зокрема, шляхом удосконалення взаємодії правоохоронних органів України з питань боротьби з організованою злочинністю з правоохоронними органами іноземних держав на підставі відповідних міжнародних договорів; розширення практики укладання міжнародних договорів про співробітництво у боротьбі зі злочинністю, зокрема

організованою, між правоохоронними органами України та відповідними органами іноземних держав; а також налагодження постійного обміну досвідом спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю України з правоохоронними органами іноземних держав, стажування і навчання за кордоном відповідних фахівців.

Варто погодитись із думкою Л. Мазукою, що «перед українським суспільством та владою стоять комплексні завдання щодо виховних, попереджувальних та каральних заходів, які необхідно застосовувати для зупинення зростання проявів ксенофобії, міжетнічної та расової нетерпимості, виховання толерантності та поваги до іншого [40].

Необхідно розробити систему соціальних, педагогічних, інформаційних, нормативно-правових та інших заходів, спрямованих на запобігання виникненню ксенофобії, а також попередження дій, які можуть цьому сприяти». Але разом із тим потребує оновлення та подальшого наукового обґрунтування й сама державна політика щодо перебування іноземців в Україні. Особливо, з метою суттєвого зниження злочинних проявів з боку іноземців. Крім того, існують деякі підстави вважати недосконалим і чинний державно-правовий вплив на стан злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні, включаючи міграційні процеси, що потребує окремого дослідження [17 ; 235].

1.3. Поняття та структура протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Поняття і структура протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, сьогодні є одним із ключових моментів при дослідженні адміністративно-правових засад та протидії. Адже у зв'язку з прискороною інтеграцією України у світовий економіко-,правовий простір останнім часом суттєво розширились можливості для взаємовигідного та вільного відвідування як інших держав українцями, так і України – іноземцями. У таких поїздках

здебільшого й ті й інші вояжери переслідують бізнесові, культурні, спортивні, туристичні, освітянські та інші цілі. При цьому порядність, чесність, чемність, культура та повага принагідно очікуються як від українців у будь-якій державі, так і від іноземців – в Україні.

На жаль, певна частина іноземців під час відвідування або перебування в Україні з огляду на ті чи інші причини переслідують власні цілі, що не співпадають з офіційно проголошеними, і мають на меті використання нашої держави або як тимчасового проміжного майданчика для подальшої міграції на Захід, або обрання України місцем постійного проживання чи роботи. Саме по собі це не є такою вже істотною перешкодою, але тільки тоді, коли здійснюється відповідно до міграційного законодавства України [5;24].

Разом з тим для певної категорії іноземців або осіб без громадянства перебування в Україні пов'язане з поведінкою чи діяльністю, які українське законодавство відносить до числа кримінально або адміністративно караних дій, що охоплюються загальним поняттям правопорушень. Саме тому аналіз поняття та структури протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є одним із ключових.

У цілому поняття “протидія” стосовно тих чи інших дій або правопорушень пов'язують наступними стійкими словосполученнями: протидія корупції, протидія піратству на морі, протидія торгівлі людьми (дітьми), протидія наркотизму, протидія дискримінації, расизму та ксенофобії, протидія транснаціональній злочинності, протидія політичним репресіям, протидія агресії, протидія рейдерству, протидія мирним зібранням, протидія цензурі, протидія лісовим пожежам, протидія законній господарській діяльності, протидія епідеміям, протидія легалізації злочинних доходів, протидія екологічним загрозам, протидія фальсифікаціям, протидія насильству, протидія відмиванню коштів, протидія економічним злочинам, протидія гральному бізнесу, протидія незаконному відшкодуванню ПДВ, протидія шахрайству, протидія тероризму, протидія контрабанді, протидія службовим правопорушенням та ін. Цілком

природно, що термін “протидія чому-небудь” пов’язується виключно з нормативно-правовою позицією держави стосовно тих чи інших правопорушень, які вчиняються суб’єктами правопорушень. Тобто згідно з темою дослідження – до іноземців, що перебувають в Україні, і виступають вказаними суб’єктами.

При цьому, як зазначає О. Ігнатов, сьогодні, через відсутність у юридичній науці методологічно узгодженого підходу викликають дискусії різні терміни, що використовуються щодо діяльності з впливу на правопорушення, а більш конкретно – на злочинність: “попередження злочинності”, “профілактика злочинності”, “соціальна профілактика”, “боротьба зі злочинністю”, “війна зі злочинністю”, “протидія злочинності”, “протистояння злочинності”, “контроль злочинності”, “регулювання злочинності”, “управління злочинністю”, “запобігання злочинності”, “превенція злочинності”, “припинення злочинів”. Це є важливим ключовим моментом, і тому найбільш актуальним вважаємо з’ясування методологічно обґрунтованої застосовності того чи іншого синонімічного терміну до аналізу протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні [13; 32].

Поняття “вплив на злочинність” як діяльність, спрямовану на стримування злочинності, О. М. Бандурка та Л. М. Давиденко розглядають як присутній синонім “протидії” у розрізі “профілактики” як сукупності попереджувальних або охоронних заходів, зазначаючи, що “в програмних і нормативних документах вони нерідко застосовуються як рівнозначні”.

Не вважаємо за доцільне вдаватися в теоретичні дискусії щодо рівнозначності та взаємозамінності термінів “попередження”, “профілактика” та “запобігання” злочинності, цілком покладаючись на авторитет відомих вченихкримінологів. Тим більше, що як напрямок профілактики злочинів вони розглядають також і поняття “контроль”, охоплюючи ним і процес перевірок, і спостереження з метою перевірки, і спеціальні установи, що відають такою перевіркою, і осіб, що займаються цією справою.

Такий узагальнюючий підхід до аналізу змісту та обґрунтування застосовності поняття “протидія злочинності” повною мірою може бути перенесений на практичні засади, тим більше, що форми та види правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є різноманітними. За визначенням усі вони поглинаються поняттям “правопорушення”.

Звідси, за аналогією, протидію правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, можна визначити як систему різноманітних видів діяльності та комплексних заходів, які здійснюються системою відповідних суб’єктів протидії, спрямованих на попередження, усунення, нейтралізацію і обмеження (ослаблення) факторів, що детермінують правопорушення іноземців в Україні.

Тому В. І. Олефір, предметно досліджуючи теоретико-концептуальні засади міжнародно-правового визначення саме нелегальної міграції, яка, як раніше показано, належить до переліку правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, застосування терміну “протидія” нелегальній міграції, а не загальноживаного “боротьба”, обґрунтовує тим, що поняття “боротьба” більше стосується активних дій репресивного характеру, а “протидія” – дій, які, передусім, є превентивними, запобіжними, профілактичними. На його думку, протидія, яка заснована на превентивних засобах, не виключає застосування адміністративного примусу, притягнення нелегальних мігрантів до відповідальності. Однак саме у процесі протидії звертається увага на актуальний останнім часом принцип забезпечення захисту прав людини – нелегального мігранта. І з цим неможливо не погодитись.

Разом із тим сам засадничий в адміністративному праві та кримінології термін “протидія” в законодавстві України отримав як позитивні, так і абсолютно протилежні, негативні за змістом протиправні ознаки.

Так, за зауваженнями Д. І. Минюка, законодавець, конструюючи окремі норми кримінального закону, використовує термін “протидія”, наприклад, ст. 206 КК України названо “Протидія законній господарській діяльності”. У

диспозиції подано наступне визначення: протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю чи обмежити її, укласти угоду або не виконати укладену угоду, виконання (невиконання) якої може заподіяти матеріальну шкоду або обмежити законні права чи інтереси того, хто займається господарською діяльністю, поєднана з погрозою насильства над потерпілим або близькими йому особами, пошкодження чи знищення їхнього майна за відсутності ознак вимагання є кримінально карним проступком”. Також термін “протидія” вживається і в КУпАП [9], ст. 1667 якого має назву “Протидія тимчасовій адміністрації або ліквідації банку”, під якою розуміється створення перешкод будь-якою особою для доступу тимчасового адміністратора або ліквідатора до банку, його активів, книг, записів, документів, а ст. 1669 – назву “Порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом”. Тут поняття “протидія” тлумачиться як “порушення вимог”; “неподання, несвоєчасне подання або подання недостовірної інформації”; “неповідомлення спеціально уповноваженого органу”; “розголошення інформації”. Тобто і у КК України, і у КУпАП термін “протидія” застосовується виключно як негативне протиправне явище, що передбачає кримінальне або адміністративне переслідування. Така ситуація має місце й у ряді інших законодавчих актів цієї спрямованості [13; 33].

Зокрема, інший базовий Закон України – “Про засади запобігання і протидії корупції” від 07.04.2011 № 3206-VI [10] – на жаль, не містить жодних пояснень терміну “протидія”, подаючи тільки абстрактне посилання на законодавство, а також перераховуючи основні принципи запобігання і протидії корупції. А в Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 № 2135-XII [11] таке поняття взагалі відсутнє. [13 ; 32-33].

Основною складовою діяльності з протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є тільки та діяльність, що безпосередньо стосується іноземців. Це – попередження правопорушень; виявлення й розкриття

правопорушень; розслідування кримінальних справ; судовий розгляд кримінальних справ і покарання винних; робота з виправлення винних [13 ; 34].

Загальноприйнятим також є те, що за структурою протидія злочинності (правопорушенням) розподіляється на загально-соціальний рівень, спеціально-кримінологічний рівень та індивідуальний рівень.

Так, О. М. Бандурка, Т. О. Денисова та В. М. Трубников зазначають, що заходи загально-соціального рівня “створюють умови, необхідні передумови для усунення та ослаблення криміногенних факторів, що детермінують злочинність, звужують “поле застосування” спеціально-кримінологічних заходів, підвищуючи їх ефективність”. Вони проводяться поза рамками протидії злочинності та спрямовані на вирішення таких загально-соціальних завдань, як стабілізація економіки, удосконалення соціальної сфери [13; 35].

На нашу думку, сьогодні заходи загально-соціального рівня протидії злочинності, особливо стосовно таких суб’єктів вчинення правопорушень, як іноземці, певною мірою тільки побічно впливають на результативність означеної протидії, оскільки обумовлені не тільки станом економіки або соціальної сфери безпосередньо в Україні, але й станом економіки та соціальної сфери країн походження іноземців, нарешті, їх ментальними та соціальними установками. Тобто, маючи високий життєвий рівень і перспективи у власних країнах, іноземці б не емігрували до України та не створювали загрози підвищення в ній рівня злочинності.

До заходів спеціально-кримінологічного рівня протидії правопорушенням належить безпосередня діяльність із попередження злочинності у всіх її різновидах (“профілактика правопорушень”, “боротьба з правопорушеннями”, “запобігання правопорушенням” тощо) із переліку, наведеного раніше. Переносячи акцент на іноземців як суб’єктів вчинення правопорушень в Україні, слід посилити тезу вчених, що кінцевою метою означеної протидії є не просто розробка, а переважно розробка та здійснення ефективних заходів зміни структури і мінімізації злочинності незалежно від їх назви і визначення.

Стосовно певної групи деліктоздатних іноземців в Україні це завдання є в цілому дещо спрощеним, оскільки правоохоронним органам відомі типові сфери правопорушень, де іноземці або задіяні, або стосовно яких проводиться оперативна розробка.

Щодо заходів індивідуального рівня протидії правопорушенням, то, як зауважує О. Ігнатов, вони здебільшого здійснюються органами кримінальної юстиції щодо конкретних осіб, органічно представлені як на загально-соціальному рівні протидії злочинності, оскільки зміни суспільного життя зачіпають одночасно інтереси всіх громадян та інтереси кожного індивіда, так і на спеціально-кримінологічному рівні, де здійснюється робота з попереджувального впливу на конкретну особу та її найближче оточення (особливо під час здійснення заходів запобігання і припинення злочинів). Заходами протидії злочинності на індивідуальному рівні є переконання, надання допомоги та примус[13; 35].

Таким чином, протидію правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, можна визначити як систему різноманітних видів діяльності та комплексних заходів, які здійснюються системою відповідних суб'єктів протидії, спрямованих на попередження, усунення, нейтралізацію і обмеження (ослаблення) факторів, що детермінують правопорушення іноземців в Україні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Правовий статус особи в сучасному світі – одна з актуальних тем для дискусій серед науковців різних галузей права, а також проблема, вирішення якої стоїть у центрі практичної діяльності міжнародного співтовариства. Людина, громадянин, індивід – є найважливішою цінністю будь-якого суспільства та виступає запорукою становлення країни як демократичної, соціальної і правової держави. В свою чергу, питання адміністративно-правового статусу іноземців – це частина загальної проблеми правового статусу

особи, прав людини і громадянина. Правильна та всебічна регламентація адміністративно-правового статусу іноземців з боку держави, враховуючи його подвійний статус, дозволяє йому реалізовувати свої права та захищати законні інтереси. В свою чергу усвідомлення іноземцем свого правового статусу та реалізація його у відповідних межах є основою правопорядку.

Існуючі недоліки нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, нагальна потреба в підвищенні його ефективності, удосконалення міграційної політики в Україні щодо міжнародних норм та правових стандартів, вимагає комплексного дослідження зазначених проблем, підвищує їх актуальність та прикладну значущість.

Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначається Конституцією України, законами України, а також міжнародними договорами України. У разі якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж передбачені цим Законом, застосовуються правила, передбачені таким міжнародним договором України.

Закон визначає основні засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини. Іноземці та особи без громадянства повинні неухильно дотримуватись Конституції, законів України та нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Можна виділити такі основні особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства;

- обсяг дієздатності іноземців встановлюється законодавством країни громадянства (підданства), особи без громадянства визначається законодавством держави, в якій така особа має постійне місце проживання;

- іноземці та особи без громадянства є такими ж суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, як і громадяни України; фізичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці. Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є;

- існують деякі категорії іноземців, що не підлягають кримінальній відповідальності за злочини, вчинені в Україні (наприклад, дипломати, консули, аташе та інші). Їх відповідальність за вказані злочини визначено законодавством країни їх походження;

- питання про адміністративну відповідальність іноземців та осіб без громадянства. Вирішуються аналогічно до кримінального; Відповідно ст.16 Кодексу України про адміністративні правопорушення, іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом.

Наведені особливості правового забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства в цілому відповідають міжнародним стандартам. В Україні діє налагоджена система механізмів забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства. Дотримання

зазначеного конституційного принципу відбувається, зокрема, на підставі положень Конституції України, законів України, а також положень міжнародних актів, ратифікованих Україною.

Україна в умовах сьогодення вважається поліетнічною країною, в якій проживають представники понад 130 національностей і народів. Останніми роками в Україні проживало близько 1 млн. іноземців. Серед іноземців, зареєстрованих в Україні, найбільшу кількість становлять вихідці із Росії, Центральної Азії, Близького Сходу та Східної Європи. Проте у своїй переважній більшості (87 % від загального числа) – це громадяни з країн колишнього СРСР, у тому числі 68 % – громадяни Росії, Білорусі та Молдови.

Суттєвою перешкодою для визначення сучасного стану адміністративних правопорушень правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є практична відсутність узагальнених статистичних даних про них. Особливо це стосується даних щодо вчинених іноземцями адміністративних правопорушень. Є лише дані про загальну кількість вчинених злочинів за відповідний період певними суб'єктами. Зокрема МВС України оприлюднює дані щодо злочинів, вчинених окремими категоріями осіб, в тому числі й іноземцями. Так, у 2016 р. останніми було вчинено 3524 злочини (питома вага – 1,1 %), у 2015 р. – 3778 злочини (1,2 %), загальна динаміка – + 7,2 %. Відтак існує нагальна потреба у веденні та оприлюдненні такої статистики, особливо виходячи з потреб аналізу потенційної та реальної небезпеки, а також в інтересах протидії правопорушенням, учиненим іноземцями та проти них.

На основі аналізу повідомлень засобів масової інформації та наукових публікацій можна зробити висновок, що серед правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, найбільш поширені порушення правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України, протизаконна діяльність у зовнішньоекономічній галузі, правопорушення проти власності, проти особи, дрібне хуліганство, наркообіг, нелегальна міграція, контрабанда, підробка документів та ін.

У зв'язку з прискореною інтеграцією України у світовий економіко-правовий простір останнім часом суттєво розширились можливості для взаємовигідного та вільного відвідування як інших держав українцями, так і України – іноземцями. У таких поїздках здебільшого й ті й інші вояжери переслідують бізнесові, культурні, спортивні, туристичні, освітянські та інші цілі. При цьому порядність, чесність, чемність, культура та повага принагідно очікуються як від українців у будь-якій державі, так і від іноземців – в Україні.

На жаль, певна частина іноземців під час відвідування або перебування в Україні з огляду на ті чи інші причини переслідують власні цілі, що не співпадають з офіційно проголошеними, і мають на меті використання нашої держави або як тимчасового проміжного майданчика для подальшої міграції на Захід, або обрання України місцем постійного проживання чи роботи.

Протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні це система різноманітних видів діяльності та комплексних заходів, які здійснюються системою відповідних суб'єктів протидії, спрямованих на попередження, усунення, нейтралізацію і обмеження (ослаблення) факторів, що детермінують правопорушення іноземців в Україні.

Основною складовою діяльності з протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є тільки та діяльність, що безпосередньо стосується іноземців. Це – попередження правопорушень; виявлення й розкриття правопорушень; розслідування кримінальних справ; судовий розгляд кримінальних справ і покарання винних; робота з виправлення винних. За структурою протидія злочинності (правопорушенням) розподіляється на загально-соціальний рівень, спеціально-кримінологічний рівень та індивідуальний рівень.

РОЗДІЛ II

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ

2.1. Мета, завдання та принципи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Питання протидії правопорушенням вчиненим іноземцями в Україні займають особливе місце в адміністративно-деліктному праві та кримінології. Цією проблемою займалися Ю. Ф. Іванов, О. Г. Кальман, І. М. Козьяков, В. Куц, С. Мірошніченко, Л. В. Сорока, А. М. Толочко, М. С. Туркот, В. В. Харченко та ін. вітчизняні вчені. Разом з тим саме стосовно протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні їх мета, завдання та принципи з'ясовані не ще повною мірою.

Тому сьогодні саме з системних позицій про ефективність протидії будь-яким правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, можна говорити тільки після з'ясування мети, завдань, принципів, форм, видів та напрямів означеної протидії.

Згідно з трактуванням О.І. Пономарьова протидія злочинності - це система заходів політичного, соціально-економічного, інформаційно-пропагандистського, організаційного, правового, спеціального та іншого характеру спрямована на виявлення попередження та усунення об'єктивних і суб'єктивних причин і умов, що породжують і сприяють злочинності мінімізують її наслідки, яка реалізується шляхом цілеспрямованої діяльності всіх інститутів суспільства.

Виходячи з цього на першому етапі дослідження доцільним є уточнення розуміння мети, завдань та принципів протидії правопорушенням взагалі, а на другому - вчиненим іноземцями в Україні, зокрема [14; 183].

Як відомо в найзагальнішому вигляді мета – це «заздалегідь намічене завдання, замисел», завдання – це наперед визначений, запланований обсяг роботи (справа), настанова, розпорядження виконати певне доручення; мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити; принцип - це «основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії. ідеологічного напрямку; особливість покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці». Ще одне визначення принципу - це основне положення якого-небудь вчення, науки, світогляду політичної організації [14; 183].

Можна надати дещо інше, наближене до предмета дослідження, визначення мети ,як уяви особи, що скоює дію, про бажаний результат, до якого вона прагне. Якщо дія з отримання бажаного результату суперечить чинному законодавству і кваліфікується як правопорушення, то предметно таку мету можна характеризувати як уяву особи, що вчиняє правопорушення про бажаний результат, до якого вона прагне. Звідси антонімічною меті як поняттю «досягання результату шляхом через правопорушення можна визнати мету як поняття «протидії досягання результату шляхом правопорушення», що в криміналістиці свого часу вже отримала належне озвучення. При цьому ключовим в цій групі понять є здавалося б не зовсім очевидний ланцюжок «досягання–протидія» або «дія–протидія», а саме «протидія правопорушенню». В останньому випадку очікуваний результат виводиться за межі дослідження, становлячись незначущим, оскільки може бути здобутий й цілком законслухняним шляхом. Тобто акцент переноситься на природу правопорушення, його суспільно небезпечну значущість та пошук оптимальних заходів протидії правопорушення. Щодо безпосередньо пошуку оптимальних заходів протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, то вони зазвичай ускладнюються особливим адміністративно-правовим статусом

іноземців в Україні, і зовсім не є такими однозначними, як би здавалось [14; 183-184].

Встановлено, що до найпоширеніших правопорушень, вчинених іноземцями в Україні, відносяться крадіжки; незаконний оборот наркотичних засобів і психотропних речовин; грабежі; шахрайство; хуліганство; розбійні напади та вбивства; порушення Державного кордону, контрабанда; незаконна підприємницька діяльність; податкові злочини; легалізація незаконних засобів, здобутих злочинним шляхом; дача хабарів; погрози вбивством; заподіяння різної шкоди здоров'ю; підробка, виготовлення і збут підроблених гокументів; викрадення транспортних засобів; екологічна злочинність; зайняття проституцією й т.д. Тому цілком природним є те, що протидія правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, має відповідати (ставитися в однозначну відповідність) усьому переліку найпоширеніших правопорушень.

Виходячи з думки М.В. Степанова слід погодитись з тим, що ефективна протидія злочинам повинна бути побудована на основі грамотної та продуманої кримінально-правової політики, здійснюваної у взаємодії з соціально-економічними організаційно-правовими та іншими заходами.

При цьому слід визнати недосконалим визначення мети протидії правопорушенням, надане Ю.Ф. Івановим та О.М. Джужею, за яким мета протидії правопорушенням визначає шляхи вирішення завдань і створює умови для їх реального виконання. Поперед усього, через відсутність у визначенні суб'єкта, на який спрямована дія та кінцевої мети щодо нього. Такими однозначно є тільки позбавлення правопорушника можливості вчинення правопорушення [14; 184].

А стосовно до правопорушників-іноземців, то метою протидії правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є позбавлення правопорушника-іноземця можливості вчинення правопорушення. Тому мета здійснення спрямованого попереджувального впливу протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, трансформується в

профілактичні заходи, спрямовані на виявлення та ліквідацію причин та умов конкретних правопорушних злочинних діянь, а також на встановлення іноземців-правопорушників, потенційно здатних вчинити правопорушення (злочин).

Звідси, наприклад, можна ситуативно конкретизувати, що:

- метою протидії відмиванню грошей вчинених іноземцями в Україні, є позбавлення іноземців-злочинців можливості користування плодами злочинної діяльності, а також їхня конфіскація правоохоронними органами;

- метою недопущення (протидії) вчинення іноземцями в Україні у майбутньому злочинів, усунення причин злочинності, а також ситуацій, що призводять до вчинення злочинів, є вживання заходів превентивного впливу (заходів попередження);

- метою запобігання (протидії) торгівлі людьми, підвищення ефективності переслідування іноземців-правопорушників в Україні, які вчиняють цей злочин або сприяють його вчиненню, а також захист прав осіб, що постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги, є розробка та прийняття нормативно-правових актів, як-от: Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року від 15.02.2012 р. № 90;

- метою унеможливлення вчинення (протидії) іноземцями в Україні злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх, протидії поширенню неправдивих відомостей про вчинення таких злочинів або суспільно небезпечного діяння вчинення, є застосування заходів адміністративного та кримінального попередження та формування правової свідомості.

Уточнюючи раніше надане визначення терміну «завдання» можна зазначити, що воно має розкривати перелік заходів, що впливають на досягнення поставленої мети. Тобто містити комплексне охоплення питань, що гарантують її здійснення [14; 184].

При цьому, як встановлено вченими, «завдання полягають не лише в тому, щоби забезпечити дотримання вимог, які ставляться до профілактичного впливу, а й у тому, щоби такий вплив постійно відповідав цим вимогам. Таким чином, завдання сприяють практичному здійсненню протидії і полягають у виявленні й аналізі явищ, процесів, обставин, які є детермінантами правопорушень; вивченні чинників, які призводять до формування особи правопорушника та реалізації деліктних намірів; встановленні кола осіб від яких можна очікувати вчинення правопорушень, і цілеспрямованому профілактично-виховному впливі на них; усуненні чи нейтралізації криміногенних чинників на індивідуальному рівні» [14; 185].

Основні завдання системи суб'єктів у сфері протидії правопорушенням є майже стандартними, і вони розглядаються як універсальні, придатні для будь-яких суб'єктів. Зокрема, такими є:

- надання допомоги органам міліції у забезпеченні громадського порядку, громадської безпеки, запобігання адміністративним проступкам та злочинам;
- інформування органів внутрішніх справ про вчинені злочини або ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань, сприяння у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх учинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у забезпеченні безпеки руху поїздів, безпеки дорожнього руху на переїздах через залізничні колії, забезпеченні екологічної безпеки на об'єктах вантажної інфраструктури та боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх та ін.

Спеціальними завданнями протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, наприклад, є:

- позбавлення іноземців-злочинців можливості користування результатами злочинної діяльності, а також їхня конфіскація правоохоронними органами;
- вживання заходів превентивного впливу (заходів попередження);

- розробка та прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року від 15.02.2012 р. № 90, включаючи заходи, що стосуються правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні;

- застосування заходів адміністративного та кримінального попередження та формування правової свідомості.

Достатньо яскраво зв'язок між метою та завданнями з протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні простежується за науковими дослідженнями вітчизняних вчених, що трансформуються за близькою науковою тематикою.

Наприклад, при меті розробки теоретико-прикладних засад протидії проституції та супутніх їй явищ, що знаходяться в раніше наведеному переліку найпоширеніших правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні як «зайняття проституцією» завданнями з протидії правопорушень є:

- визначення причин та умов існування проституції та надання їм адміністративно-правової характеристики;

- здійснення аналізу економічних і соціальних причин та умов існування проституції та торгівлі жінками, в тому числі серед іноземців в Україні;

- визначення шляхів протидії проституції та торгівлі жінками;

- удосконалення організаційно-правових заходів, що застосовуються органами внутрішніх справ у протидії проституції та торгівлі жінками, вчинених іноземцями в Україні;

- удосконалення нормативно-правової бази (зокрема, за пропозицією В.І. Вариводи «розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо декриміналізації та правової регламентації (легалізації) заняття проституцією - розробити проект закону «Про протидію насильницькій проституції та торгівлі людьми») [14; 185].

Стосовно складу такого правопорушення як, контрабанда за згаданим переліком найпоширеніших правопорушень, вчинених іноземцями в Україні, то при меті вдосконалення кримінального законодавства у сфері боротьби з контрабандою, стосовно завдань з протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, може бути (відповідно до близького аналога):

- розкриття сутності та змісту контрабанди як суспільно небезпечного діяння;
- оцінка правоохоронної ефективності та уніфікації норми, що встановлює кримінальну відповідальність, у тому числі іноземців в Україні за контрабанду;
- розробка пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України з питань боротьби з контрабандою як правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні.

При меті боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин та вдосконалення адміністративної відповідальності за переліком найпоширеніших правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, завданнями з протидії правопорушень є (аналог):

- визначення місця адміністративної відповідальності у системі заходів протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин вчиненого іноземцями в Україні;
- розкриття ознак юридичного складу адміністративних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин вчиненого іноземцями в Україні;
- удосконалення норм чинного законодавства, що регулюють адміністративну відповідальність у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин вчиненого іноземцями в Україні.

Приблизно аналогічний стан з кореляцією мети та завдань протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, має місце й за іншими складами правопорушень із переліку найпоширеніших правопорушень,

вчинених іноземцями в Україні. Стосовно принципів протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, то вони впливають на форми, види та напрями означеної протидії. Під принципами протидії злочинності розуміють вбрані у форму закону основні вимоги, пропоновані до побудови системи протидії злочинності, включаючи зміст і напрямок діяльності суб'єктів такої протидії. В якості суб'єктів протидії злочинності виступають органи законодавчої та виконавчої влади, посадові особи правозастосовних і правоохоронних органів, міжнародні й громадські організації, громадяни.

Систему принципів протидії злочинності становлять: принцип законності; принцип справедливості; принцип забезпечення й захисту прав і свобод людини та громадянина; принцип співробітництва держави з неурядовими суспільними й міжнародними організаціями, окремими громадянами; принцип пріоритету заходів, спрямованих на протидію злочинності [14; 186].

Слід зазначити, що в цілому принципи протидії правопорушенням (злочинам) є універсальними, і детально прописані в законодавстві. Так, наприклад, у ст. 3 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» основними принципами запобігання і протидії корупції названі:

- верховенство права;
- законність;
- комплексне здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів;
- пріоритетність запобіжних заходів;
- невідворотність відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;
- відкритість та прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- участь громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у здійсненні таких заходів;

- забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди, завданої корупційним правопорушенням.

Тим не менш, базове, з огляду на актуальність проблеми боротьби з незаконним обігом наркотиків вітчизняне законодавство про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними, що має безпосереднє відношення до протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні та складається із законів України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» та «Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» (щодо зміни назви Закону «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори») та інших законодавчих актів, не містить будь-яких згадувань про принципи протидії .

Втім, назване вітчизняне законодавство про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними не містить також вказівки ні на мету протидії правопорушенням, ні переліку завдань із реалізації заходів протидії, і потребує на удосконалення [14; 187].

Разом з тим, як видно, В. Харченко до таких принципів кримінальної політики відносить дещо обмежений перелік: верховенство закону, демократизм, гуманізм, справедливість, рівність громадян перед законом, невідворотність відповідальності та науковість. В.В. Галуцько також вважає, що означені принципи межують з такими принципами адміністративного права, позначеними в Конституції України, як: принцип пріоритету прав та свобод людини і громадянина; принцип верховенства права; принцип законності; принцип рівності громадян перед законом; принцип демократизму правотворчості й реалізації права; принцип взаємної відповідальності держави і людини; принцип гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між державою та людиною. Класичним можна визнати перелік принципів протидії та запобігання

злочинності, наданий О.Г. Кальманом : державної політики, соціальної справедливості, демократизму, гуманності, законності і верховенства права, обґрунтованості, економічної доцільності, пріоритету запобіжної діяльності над репресивною, правового та соціального контролю, координації діяльності щодо реалізації державної політики протидії злочинності, плановості, комплексності і диференціації, науковості, реальності і конкретності [14; 187].

Таким чином, з аналізу якісного та кількісного складу принципів протидії правопорушенням, злочинності можна визнати, що кількість принципів не є сталою. Найбільш оптимальними можна вважати, на думку Гамалія О. Л. саме перелік, наданий О.Г. Кальманом. Слід погодитись з тим, що більшість цих принципів є по суті, загально-правовими, і такими, що не потребують додаткових спеціальних роз'яснень. А в комплексі, разом із метою та завданнями, дозволяють детально охарактеризувати специфіку протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні.

2.2. Система суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні та координація їх діяльності.

Залежно від ступеня суспільної небезпеки правопорушення поділяють на злочини і проступки. До злочинів відносять правопорушення, передбачені Кримінальним Кодексом України. Звідси суб'єкт правопорушення – це особа, яка вчинила правопорушення та наділена деліктоздатністю, тобто здатністю, закріпленою законом нести юридичну відповідальність за вчинення того чи іншого правопорушення. З сказаного, можемо визначити суб'єкта протидії правопорушенням як фізичну чи юридичну особу, дії якої спрямовані на запобігання або протидію певному правопорушенню.

Досліджуючи проблеми протидії злочинності, О. Г. Кельман вважає, що «до суб'єктів протидії та запобігання злочинності належать державні органи,

службові особи, громадські організації, соціальні групи, окремі громадяни, наділені відповідною компетенцією, правами і обов'язками, діяльність яких відповідно до чинного законодавства спрямована на розробку і реалізацію заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням, обмеженням та усуненням криміногенних відповідних явищ і процесів, що породжують злочинність» [47; 30-31].

Абстрагуючись на да цьому етапі дослідження від назв таких органів, осіб, організацій, можна визнати, що це система переважно владних і правоохоронних органів держави, зокрема в тому її розумінні, що впливає прямо із завдань та призначення даної системи.

Не варто забувати, що державні органи, громадські організації, органи кримінальної юстиції як узагальнений суб'єкт протидії правопорушенням (злочинності) є однією з основних складових системи протидії верхнього ієрархічного рівня, до якої можна включити загальнодержавні засоби економічного, виховного та політичного характеру; засоби законодавчого та правового порядку; оперативно-розшукові заходи;

На думку О.І. Шинальського, «система засобів протидії злочинності - це сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених каральних та некаральних засобів, що забезпечують ефективну протидію злочинності згідно цілей та завдань, що стоять у правоохоронній сфері діяльності перед державою» [67; 99].

Разом із тим, специфіка правопорушень, вчинених іноземцями в Україні, а також потреба в забезпеченні певної ефективності протидії зазначеним правопорушенням обумовлює відповідні особливості принципів і методів діяльності системи суб'єктів адміністративно-правової протидії, пов'язані із адміністративно-правовим статусом іноземців та потребою в залученні спеціального механізму розслідувань (навіть таких державних та міждержавних структур, як Міністерство закордонних справ, іноземні консульства, Інтерпол та ін.). Тому, на сьогодні дуже важливим та актуальним є питання, які стосуються

системи суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями на теренах нашої держави.

За винятком, вказаної вище специфіки, задовільним щодо потреби в забезпеченні єдиного підходу до організації протидії злочинності в державі та налагодженні її ефективності, можна вважати цілком природний факт збігу частини суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушень в Україні, вчинених резидентами, та правопорушень, вчинених іноземцями.

Інші автори класифікують суб'єктів протидії правопорушенням (злочинам) як суб'єктів, що безпосередньо здійснюють індивідуальну профілактику; суб'єктів, що здійснюють профілактику в ході виконання своїх контрольних і правоохоронних функцій; суб'єктів, зайнятих переважно керівництвом або координацією діяльності щодо запобігання злочинам. Разом із тим у силу своєї специфічної спрямованості дана класифікація є неприйнятною. [16; 69].

Уже цитований О. Г. Кельман так конкретизує перелік суб'єктів протидії та запобігання злочинності: органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування, виконавчо-розпорядчі органи; Міністерство внутрішніх справ України, Служби Безпеки України, прокуратура, суди, контролюючі органи; органи загального і господарського управління, інформаційні, статистичні, медичні, навчальні, культурно-виховні; профспілки, громадські пункти охорони порядку, партії, релігійні організації; служби у справах неповнолітніх, виправно-трудова колонія, система контролюючих державних органів, громадський помічник дільничого [47; 30-31].

Утім, інші вчені до суб'єктів протидії та запобігання злочинності також відносять близькі чи аналогічні структури. Так, О. М. Бандурка та Л. М. Давиденко до суб'єктів, що визначають основні напрямки та завдання протидії злочинності, відносять Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України, які «формують законодавчу й інші нормативно-правові основи протидії злочинності, установлюють компетенцію, права та обов'язки

інших суб'єктів цієї діяльності, здійснюють її фінансове, матеріально-технічне, кадрове й інше ресурсне забезпечення, планування, контроль та інші функції державно-правового управління в даній галузі»; до суб'єктів, що здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення протидії злочинності, - інформаційно-аналітичні підрозділи органів внутрішніх справ, служби безпеки, прокуратури, та інших правоохоронних органів; до суб'єктів, що виявляють криміногенні фактори, - підрозділи правоохоронної системи. Остання група – це суб'єкти протидії злочинності, які реалізують заходи реагування на здійснення окремих злочинів та злочинність в цілому [16; 69].

Як проміжний висновок, можна зазначити, що не лише українські науковці, але й російські - С. О. Шотніков, Н. Ф. Кузнєцова, В. Н. Бурлакова та інші не розглядають окремо суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в країні.

Треба відмітити, що перелік таких суб'єктів протидії правопорушенням цілком достатньою мірою врегульовано чинним законодавством нашої держави, хоч і досить розпорошеною по різних документах, присвячених протидії (тобто боротьбі) з окремими видами відомих правопорушень або злочинів. Такими є як узагальнена група правопорушень загально-соціальної спрямованості, властива і для світової спільноти , і для держави як для адміністративно-територіального утворення (сюди входять корупція, торгівля людьми, відмивання коштів, обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів), так і група правопорушень або злочинів спеціально-кримінологічної спрямованості, властива за своєю відповідною специфікою (іноді за етнічними чи містечковими ознаками) для іноземців в Україні - крадіжки; незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин; грабежі; розбійні напади; вбивства; шахрайства; порушення умов державного кордону; заняття проституцією; контрабанда та інші [16; 69].

Цілком зрозуміло, що сьогодні практично неможливо стовідсотково виокремити як правопорушення (злочини), так і суб'єктів протидії

правопорушенням (злочинам) за певними спеціальними ознаками. Виходячи з цього, розглянемо суб'єктів протидії правопорушенням (злочинам) за нормативно-правовою базою нашої країни.

Стаття 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» регламентує систему органів (тобто суб'єктів), які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, таким чином:

1. Система державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю:

А) спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України;

Б) спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України;

Для порівняння можна розглянути перелік суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, що регламентовано ст.5. Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»:

-Президент України; Верховна Рада України; органи прокуратури України;

- органи державної влади;

- Кабінет Міністрів України;

- спеціально-уповноважений орган з питань антикорупційної політики;

- спеціально-уповноважені суб'єкти - органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних силах України, якщо інше не передбачено законом;

-суб'єкти:

а) уповноважені підрозділи органів державної влади;

б) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;

в) підприємства, установи, організації незалежно від порядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою;

При цьому Указом Президента України «Про першочергові заходи з реалізації Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» суб'єкти у сфері протидії корупції іменуються спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції.

До речі, окремі вчені до суб'єктів протидії правопорушенню відносять і православну церкву, хоч стосовно іноземців, які вчинили правопорушення на території України через їхні релігійні вірування практично це є не доречним [16; 70].

Простий аналіз переліків суб'єктів протидії правопорушенню (злочинам) свідчить про їх значну загальність. Розглянемо деякі з таких суб'єктів:

1. Президент України та Верховна Рада України. У цілому, можна зазначити, що стан роботи з іноземцями, дізнання та адміністративне провадження, дотримання прав і свобод громадян під час здійснення правоохоронної діяльності здійснюється відповідно до вимог Президента та Уряду України. Президент та Верховна Рада України формують законодавчу базу та інші нормативно-правові основи протидії правопорушенням (злочинам), у тому числі й стосовно вчинених іноземцями. Так, Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», як і інші закони України, прийнято Верховною Радою та підписано Президентом України. 70

2. Кабінет Міністрів України згідно з Конституцією України є суб'єктом законодавчої ініціативи, і його діяльність у цьому напрямку як одного з головних суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, як підтверджено практикою, має надзвичайно важливе значення. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 року, що на сьогодні втратила чинність, визначалось, що іноземці, які перебувають в Україні на іншій законній підставі, вважаються такими, що

тимчасово перебувають в Україні. Вони зобов'язані у відповідно визначеному порядку зареєструвати свої паспортні документи і виїхати з України після закінчення відповідного закінчення терміну перебування. Сьогодні Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України цей порядок суттєво ускладнено.

Строк перебування іноземців та осіб без громадянства на території України, паспортні документи або документи, що підтверджують особу без громадянства, яких зареєстровано посадовою особою Держприкордонслужби, продовжується територіальними органами або підрозділами ДМС.

Рішення про відмову в продовженні строку перебування іноземця та особи без громадянства на території України приймається в разі:

- 1) необхідності забезпечення національної безпеки або охорони громадського порядку;
- 2) необхідності охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, що проживають в Україні;
- 3) коли паспортний документ іноземця або документ, що посвідчує особу без громадянства, підроблений, зіпсований або не відповідає встановленому зразку чи належить іншій особі;
- 4) подання іноземцем та особою без громадянства завідомо неправдивих відомостей чи підроблених документів;
- 5) коли виявлено факти невиконання іноземцем та особою без громадянства рішення суду чи органів державної влади, уповноважених накладати адміністративні стягнення, або вони мають інші майнові зобов'язання перед державою, фізичними або юридичними особами, включаючи ті, що пов'язані з попереднім видворенням за межі України, у тому числі після закінчення строку заборони подальшого в'їзду в Україну;

б) коли є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець та особа без громадянства мають інші, ніж заявлені у заяві, підстави та мету перебування в Україні або вони не подали відповідного підтвердження;

7) відсутності в іноземця та особи без громадянства достатнього фінансового забезпечення на період перебування або відповідних гарантій приймаючої сторони.

Зазначене рішення може бути оскаржене до територіального органу ДМС (у разі, коли рішення прийняте територіальним підрозділом ДМС), ДМС або суду.

Рішення про скорочення строку тимчасового перебування іноземця та особи без громадянства на території України приймається керівником територіального органу або підрозділу ДМС чи його заступником або керівником органу СБУ в разі відсутності підстав для тимчасового перебування, а також заяви приймаючої сторони, органу Національної поліції чи органу охорони державного кордону.

У рішенні про скорочення строку тимчасового перебування іноземця та особи без громадянства на території України зазначається строк, протягом якого особа зобов'язана виїхати з України. Такий строк не може бути більш як десять діб з дня прийняття рішення.

Копія зазначеного рішення видається іноземцеві та особі без громадянства під розписку [51].

20 квітня 2011 року Кабінет Міністрів України також ухвалив законопроект про особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення і примусове видворення іноземців та осіб без громадянства під час проведення фінальної частини Чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні зі встановлення спеціальних скорочених судових процедур, щодо правопорушень, вчинених під час його проведення, та швидке видворення за межі приймаючої країни іноземців, що їх вчинили. До цього проекту Головне науково-експертне управління Верховної Ради України внесло таке зауваження:

«примусове видворення іноземців та осіб без громадянства, які постійно не проживають на території України є недоцільним, оскільки це може лише ускладнити саму процедуру примусового видворення».

3. Органи прокуратури України відповідно до Закону України «Про прокуратуру» здійснюють прокурорський нагляд за додержанням законів Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, органами державного і господарського управління та контролю, Радою міністрів АРК, місцевими радами, їх виконавчими органами, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, масовими рухами, підприємствами, організаціями, установами, незалежно від форм власності, підпорядкованості та приналежності, посадовими особами та громадянами. У межах своїх повноважень Генеральний прокурор України спрямовує діяльність органів прокуратури на в тому числі й на протидію правопорушенням, учиненим іноземцями в Україні. Так. Наказом Генерального прокурора України у галузі міжнародного співробітництва і правової допомоги органи прокуратури повинні за кожним фактом затримання іноземця або особи без громадянства, розшукуваних компетентними органами іноземних держав, проводити ретельну перевірку наявності законних підстав для затримання; відповідності процесуального оформлення затримання чинному законодавству України; своєчасності та повноти виконання органом, який здійснив затримання, вимог ст. 106 Кримінально процесуального кодексу України; про кожний випадок затримання або взяття під варту громадянина іноземної держави, у т.ч. розшукуваного з метою екстрадиції, негайно повідомляти дипломатичне представництво або консульську установу цієї держави; забезпечувати побачення із затриманою чи заарештованою особою співробітникам дипломатичного представництва або консульської установи. 71

Інші суб'єкти протидії правопорушенням, учиненим іноземцями на території України, можуть бути розглянуті за аналогічним принципом. Діюча система суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням,

учиненим іноземцями в Україні, на даний час повною мірою забезпечує потребу держави в ефективній адміністративно-правовій протидії правопорушенням.

2.3. Види, форми та напрями адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Сьогодні в законодавчому підґрунті системи протидії правопорушенням базовими є засади, принципи, суб'єкти, форми, види та напрями діяльності цієї сфери. Цю стосується й адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні.

Через відповідну термінологічну синонімічність сукупності цих понять, що підтверджується словниками, цілком достатнім є їх обмеження та виділення саме видами, формами та напрямками, які відрізняються за значенням.

Так, згідно з Великим тлумачним словником сучасної української мови форма – це «тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом»; «спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз»; «спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії» [10; 1543-1544].

Відповідно, вид – це «окрема галузь роботи, заняття, різновид у ряді предметів, явищ і т. ін.»; «підрозділ, що об'єднує ряд предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загальнішого вищого розділу»; напрям – це «шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь, спрямованість якоїсь дії, явища».

О. М. Бандурка та О. М. Литвинов зазначають, що «вид діяльності вказує на певну сферу соціального додатку діяльності, який відповідає певній суспільній потребі, а форма діяльності являє собою конкретний процес, у ході якого здійснюється реалізація суб'єктом певних потреб у рамках того чи іншого

виду діяльності». Вони ж визначають дві форми профілактики злочинів як одного з напрямків базової діяльності: ранньою та середньою.

Звідси, форма – це конфігурація, вид, конструкція; вид – це тип, різновид, категорія, варіант; напрям – це курс, призначення, шлях розвитку, спрямованість протидії правопорушень. Наприклад, В. В. Голіна зі співавторами до форми протидії злочинності прирівнює політику боротьби зі злочинністю (§ 7.3), з чим не можна у повній мірі погодитись. С. 30

Саме сьогодні вчені, серед яких В. Ф. Антипенко, О. М. Бандурка, Л. М. Давиденко, О. М. Джужа, О. М. Литвак, О. М. Литвинов та ін., приділили належну увагу поглибленню знань із протидії злочинності, однак стосовно протидії правопорушенням іноземців все ще нерозкритими залишаються деякі суттєві теоретичні та практичні питання.

Аналіз наукової літератури за напрямком дослідження показав, що навіть за наявності глибоких енциклопедичних визначень тих чи інших понять наразі саме в прикладному значенні відсутнє чітке відмежування їх одне від іншого, тобто констатується різночитання.

Ще раз погоджуючись із застосуванням терміна «протидія правопорушенням (злочинам)», особливо стосовно вчинених іноземцями в Україні, навіть всупереч думці О. О. Юхна, за яким мова може йти тільки про «боротьбу з правопорушеннями (злочинами)», можна назвати як базову монографічну роботу Л. М. Давиденка та О. М. Бандурки «Протидія злочинності: теорія, практика, проблеми». В ній ідеться про розробку «заходів попередження злочинів ... за рядом взаємопоєднаних напрямків»: стосовно видів злочинів та типів злочинної поведінки; територіальних зон; галузей народного господарства; соціальних груп, що характеризуються специфічними показниками; сфер суспільного життя.

Більшої конкретики стосовно форм, видів та напрямів адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, можна отримати з аналізу наукових результатів, напрацьованих ученими-

кримінологами та вченими-адміністративістами. При цьому слід враховувати фактичний брак досліджень саме щодо іноземців-правопорушників і виходити з найбільшої поширеності досліджень у галузі організованої злочинності. 31

Зокрема, В. В. Голіна визначає такі основні форми діяльності суб'єктів запобігання злочинності: а) видання у межах своєї компетенції нормативних актів з питань запобігання злочинним проявам, організація їх виконання та контролю; б) безпосереднє здійснення запобіжної роботи через відділи виконкому, підвідомчі установи, підприємства, організації, постійні комісії; в) розроблення комплексних планів запобігання злочинам.

Стосовно адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, то така її форма, як «видання у межах своєї компетенції нормативних актів з питань запобігання злочинним проявам» підтверджується правоможністю та фактом прийняття таким, наприклад, суб'єктом протидії правопорушенням (злочинності), як Верховна Рада України Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773-VI або іншим суб'єктом протидії правопорушенням (злочинності) – Кабінетом Міністрів України – постанови «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України» від 15.02.2012 № 150 та ін. [18; 31].

У цілому, на нашу думку, в класифікації форм діяльності суб'єктів запобігання злочинності В. В. Голіни така форма, як «безпосереднє здійснення запобіжної роботи через відділи виконкому, підвідомчі установи, підприємства, організації, постійні комісії» стосовно адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, є найбільш практично наближеною до криміногенної ситуації в державі, оскільки може вплинути на відродження колись позитивної форми громадського спротиву криміналу – народних дружинників.

У свою чергу, О. М. Бандурка та О. М. Литвинов виділяють такі форми діяльності суб'єктів протидії злочинності, як: загально-соціальна, спеціальна (кримінологічна), індивідуальна профілактика, серед яких, як відмічається, «загально-соціальна профілактика злочинів виходить за рамки інших видів профілактики»; спеціальна профілактика здійснюється спеціально уповноваженими на боротьбу органами та установами; індивідуальна профілактика спрямована на недопущення злочинної поведінки, в тому числі й іноземцями в Україні. Зауважимо, що тут ми знову знаходимо підтвердження важливості такої форми протидії правопорушенням (злочинності), як «індивідуальна профілактика».

При цьому Ю. Ю. Сорочик, досліджуючи адміністративно-правове забезпечення протидії організованій злочинності в Україні, пропонує під формою протидії їй розуміти «таке об'єднання зусиль суб'єктів протидії організованій злочинності, яке дозволяє їм на функціональному рівні ефективно здійснювати покладені на них завдання і функції з такої протидії», а також розрізняти прості форми протидії, під якими визнається функціональний зв'язок структурних підрозділів одного суб'єкта, та складні, з функціональним зв'язком двох і більше суб'єктів.

Стосовно протидії іноземцям-правопорушникам у державі, то ми б запропонували визначення її форми трансформувати в таке: форма протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, – це зовнішнє вираження діяльності суб'єктів протидії зазначеним правопорушенням.

Щодо діяльності раніше встановлених суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, то найбільшої результативності вони досягають у сфері прикладення зусиль відповідно до призначення, повноважень і завдань. Оскільки останні визначені у відповідних законодавчих актах, то значною мірою форми та види адміністративно-правової протидії правопорушенням можуть бути встановлені за цими актами [18; 32].

На нашу думку, такими формами адміністративно-правової протидії правопорушенням за рядом нормативно-правових актів, серед яких принаймні три закони, є:

- захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб ;

- забезпечення охорони державної таємниці;

- здійснення прокурорського нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів.

І, відповідно, такими видами адміністративно-правової протидії правопорушенням за прикладом аналогічних нормативно-правових актів можна вважати:

- пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства (ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»);

- отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави та ін.

Аналогічні форми адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, можуть бути виділені з таких законів України, таких як: «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про міліцію», «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні», «Про Рахункову палату», «Про державну податкову службу в Україні», «Про засади запобігання і протидії корупції» тощо.

Стосовно видів індивідуальної профілактики (протидії) злочинам (знову звертаючи увагу на практичну важливість саме цієї складової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні), що побічно підкреслюється

О. М. Бандуркою та О. М. Литвиновим, то, на думку цих учених, вони класифікуються за такими групами: 1) заходи, спрямовані на подолання криміногенності будь-яких видів (роз'яснення протиправності поведінки, змісту і значення норм закону про відповідальність); 2) заходи кримінально-процесуального впливу, здійснювані шляхом попередження про неприпустимість карних діянь; 3) сукупність тактичних заходів, спрямованих на запобігання поведінки або дій; 4) технічні заходи виявлення і припинення протиправної поведінки; 5) заходи оперативно-розшукового характеру; 6) організаційні заходи; 7) комплексні заходи з індивідуальної профілактики.

Так, прикладом реалізації «заходів, спрямованих на подолання криміногенності будь-яких видів» як виду індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, є перевірка іноземних громадян, які вже раніше були причетні до незаконного обігу наркотиків на території регіону, проведення відповідних заходів щодо встановлення їх причетності до наркобізнесу [18; 33].

Прикладом «заходів кримінально-процесуального впливу, здійснюваних шляхом попередження про неприпустимість карних діянь» також як виду індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, є визначена в Кримінальному кодексі України норма, що іноземці й особи без громадянства, які перебувають на території України і вчинили злочини, відповідають на загальних підставах.

Щодо такого виду індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, як «сукупність тактичних заходів, спрямованих на запобігання поведінки або дій», то він знаходить своє підтвердження, наприклад, у дослідженні Б. Якимчука, що «затримання іноземця як підозрюваного, як правило, є виключним засобом примусу, викликаним необхідністю припинення його злочинних дій або фактом скоєння ним тяжкого злочину, реальною небезпекою того, що особа, яка скоїла суспільно небезпечне

діяння, ухилятиметься від слідства або суду, виїхавши за межі країни перебування» [68].

«Технічні заходи виявлення і припинення протиправної поведінки» як вид індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, реалізовано в Законі України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV, яким передбачено під час проведення антитерористичної операції здійснення оперативно-технічних пошукових заходів.

Стосовно такого виду індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, як «заходи оперативно-розшукового характеру», то їх приклади вже нами розглядалися раніше з посиланнями О. М. Бандурку та на ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» . [18; 34].

«Організаційні заходи» як вид індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, частково розкриті Х. П. Ярмакі, за яким служба громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб МВС України, відповідно до покладених на неї завдань, здійснює організаційні заходи, пов'язані з видворенням іноземця або особи без громадянства з України .

І, нарешті, прикладом застосування «комплексних заходів з індивідуальної профілактики», власне, як виду індивідуальної адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, є, наприклад, названі в проекті Закону України «Про профілактику правопорушень» функції суб'єктів профілактики правопорушень залежно від їхніх повноважень, серед яких практична реалізація комплексних і цільових програм та інших профілактичних заходів з профілактики правопорушень та усунення їх детермінант.

Варто зазначити, що у ст. 6 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», про що також згадують й О. М.

Бандурка та О. М. Литвинов, визначені такі основні напрями боротьби з організованою злочинністю:

- створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з організованою злочинністю, організацію міжнародного співробітництва у цій сфері;

- виявлення та усунення або нейтралізацію негативних соціальних процесів і явищ, що породжують організовану злочинність та сприяють їй;

- запобігання нанесенню шкоди людині, суспільству, державі;

- запобігання виникненню організованих злочинних угруповань;

- виявлення, розслідування, припинення і запобігання правопорушенням, вчинюваним учасниками організованих злочинних угруповань, притягнення винних до відповідальності;

- забезпечення відшкодування шкоди фізичним та юридичним особам, державі;

- запобігання встановленню корумпованих зв'язків з державними службовцями та посадовими особами, втягненню їх у злочинну діяльність;

- протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації;

- запобігання легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, використанню суб'єктів підприємницької діяльності для реалізації злочинних намірів [18; 35].

Особливе місце відводиться аналізу напрямів протидії правопорушенням за безпосередніми суб'єктами протидії. Оскільки найбільше функціональне навантаження у протидії злочинності припадає на правоохоронні органи як її суб'єктів, основні напрями діяльності органів прокуратури стосовно протидії та запобігання злочинності, визначені О. Г. Кальманом [47], може бути інтерпретовано щодо адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні.

Підсумовуючи, варто зазначити, що види, форми, методи та напрями протидії правопорушенням є в достатній мірі теоретично та практично обґрунтованими та широко представленими в адміністративно-правовій протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні.

2.4. Адміністративно-правові заходи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

Із розвитком сучасних міжнародних відносин проблема правової регламентації адміністративної відповідальності іноземців і осіб без громадянства в Україні стає актуальною, оскільки іноземці, які відвідують нашу країну, вдаються до вчинення адміністративних правопорушень. Як показує аналіз міжнародного законодавства, у всіх державах цьому питанню надається важливе значення. Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом, відповідно до статті 16 КУпАП [9; 104].

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини (Україна є учасником даної конвенції) члени дипломатичного корпусу, співробітники адміністративно-технічного та допоміжного персоналу посольств користуються імунітетом. Члени дипкорпусу користуються відповідним імунітетом у повному обсязі, члени адміністративно-технічного та допоміжного персоналу, як правило, тільки при виконанні своїх службових обов'язків (ст. 31 конвенції) [56].

Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, забезпечується низкою заходів соціального, правового, організаційно-управлінського та іншого характеру, що здійснюються на

загальному, спеціальному та індивідуальному рівнях. Серед правових заходів особливе місце відводиться адміністративно-правовим.

Протягом останніх десяти років у науковій та навчальній літературі вживаються такі категорії: «адміністративно-правові основи», «адміністративно-правові заходи», «адміністративно-правове регулювання», «адміністративно-правовий примус». Але вказані категорії досить часто ототожнюють, не визначаючи зміст, або здебільшого використовують інтегративний підхід, об'єднуючи окремі складові кожної з них для забезпечення повноти вирішення конкретного наукового завдання. Це спричиняє або ж поверхове вивчення предмета дослідження, або ж навпаки – висвітлення питань, що знаходяться за його межами. А розвиток адміністративно-правової науки вимагає вироблення та уточнення змісту базових категорій, що характеризують сутність та особливості правових відносин, урегульованих нормами адміністративного права, в тому числі що стосуються заходів впливу.

Щоб сформулювати поняття «адміністративно-правові заходи», доцільно розкрити зміст його ознак, в тому числі й шляхом порівняння з іншими категоріями. Слово «заходи» в академічному тлумачному словнику української мови розуміється як сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чогонебудь. Адміністративно-правові заходи іноді замінюють терміном «засоби». Єдиного підходу до визначення понять «адміністративно-правові засоби» в літературі не існує.

Адміністративно-правові заходи, будучи соціально-спрямованою діяльністю держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та органів місцевого самоврядування (їх посадових осіб), спрямовані, в першу чергу, на запобігання адміністративних правопорушень, виявлення причин та умов вчинення адміністративних проступків, ліквідацію факторів, які сприяли формуванню антигромадської установки особи, ліквідацію адміністративної деліктності як соціального явища, і забезпечення прав і свобод громадян. Адміністративно-правові заходи є сукупністю владних, правообмежувальних за

змістом психологічних або фізичних дій, які застосовують посадові особи державних органів на основі адміністративно-правових норм українського законодавства. Ці дії вчиняються незалежно від волі і бажання суб'єктів адміністративних правовідносин і передбачають спонукання відповідних осіб виконувати встановлені правила та адміністративні процедури. 188

Говорячи про адміністративний примус, необхідно в першу чергу зупинитись на проблемі використання цього терміна. Справа в тому, що в законодавстві України не те що відсутнє визначення цього поняття, а й взагалі в нормативних актах термін «адміністративний примус» взагалі не зустрічається, мовби він як правове явище і не існує. Лише інколи вживається термін «адміністративний вплив», який, як уявляється, не можна цілком ототожнювати з примусом, адже про адміністративний вплив можна говорити також у випадках застосування ряду заходів переконання. Термін «адміністративний примус» не має, так би мовити, «офіційного статусу», його сформульовано лише на доктринальному рівні. А саме, адміністративний примус розглядається як владне, здійснюване в односторонньому порядку і в передбачених правовими нормами випадках застосування від імені держави до суб'єктів правопорушень, по-перше, заходів припинення правопорушень, по-друге, запобіжних заходів щодо правопорушень, по-третє, заходів відповідальності за порушення нормативно-правових положень [25; 289].

Але адміністративно-правовий примус та адміністративно-правові заходи співвідносяться між собою як частина та ціле, оскільки адміністративно-правові заходи не тільки примусові заходи адміністративного впливу, а ще й містять цілий комплекс заходів організаційно-правового характеру, які спрямовані на невизначене коло осіб, заходи з організації комплексної діяльності щодо виявлення правопорушень та усунення їх причин та умов, вироблення стратегічних, тактичних та методологічних завдань означеної діяльності та створення умов для правомірного функціонування державного апарату. Заходи адміністративно-правового примусу – це ефективний та розгалужений комплекс

зовнішніх форм прояву адміністративно-примусової діяльності уповноважених органів для забезпечення правопорядку. Переважна більшість вчених (Д.Бахрах, О.Бандурка, Ю. Битяк, В. Зуй, С. Ківалов, Л.Коваль, А. Комзюк) залежно від способу охорони правопорядку всі заходи адміністративно-правового примусу поділяють на адміністративні стягнення, заходи адміністративного припинення та заходи адміністративного запобігання. До організаційно-правових заходів віднесено:

- 1) організаційні заходи, спрямовані на виявлення причин та умов правопорушень;
- 2) організаційні заходи, спрямовані на усунення причин та умов правопорушень;
- 3) організаційні заходи щодо вироблення стратегічних, тактичних та методологічних завдань діяльності органів влади із протидії правопорушень;
- 4) організаційні заходи, спрямовані на створення умов для правомірного функціонування служб та підрозділів органів влади в межах та на підставі закону [64; 191].

Адміністративно-правовим заходам притаманні характерні ознаки, серед яких науковці виділяють:

- має особливе нормативно-правове регулювання, як окремих видів адміністративно-правових заходів, так і системи в цілому. Наприклад, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Митний кодекс України, Закон України «Про міліцію», Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» тощо;
- має обов'язковий, владний характер, здійснюється в односторонньому порядку лише у передбачених правовими нормами випадках, і полягає у застосуванні від іменні держави особливих способів впливу на свідомість та волю особи з метою попередження та припинення правопорушень;
- особливий суб'єктний склад. А саме, множинність органів та посадових осіб, яким надано право на їх застосування (в тому числі при застосуванні

заходів адміністративного примусу) та широке коло осіб до яких можуть застосовуватися данні заходи (як фізичних так і юридичних осіб). Причому адміністративно правові заходи застосовуються не тільки до правопорушників чи осіб схильних до вчинення правопорушень, а також до законослухняних осіб.

- це система прийомів та способів здійснення адміністративно-правового впливу, що формуються на засадах необхідного збалансування закладеного в них примусового та заохочувального потенціалу;

- адміністративні заходи є універсальними способами запобіжного впливу, оскільки полягають у використанні двох взаємопов'язаних методів – переконання і примусу;

- характеризуються багатоцільовою спрямованістю заходів впливу: а) заходи забезпечення правомірної поведінки суб'єктів правовідносин; б) заходи попередження правопорушень; в) заходи припинення правопорушення; г) покарання за вчинене протиправне діяння. Причому кожному виду адміністративно-правових заходів притаманні спеціальні тактичні цілі їх застосування, в яких відображаються особливості впливу певного заходу, його призначення в процесі регулювання правовідносин;

- адміністративно-правові заходи є своєрідною профілактикою більш суспільно-небезпечної, злочинної поведінки.

Серед зазначених заходів можна виділити: запровадження та підтримання спеціального порядку перебування іноземців на території України; заборону певним категоріям осіб імміграції в Україну; визнання іноземця біженцем або особою, що потребує додаткового чи тимчасового захисту, позбавлення особи такого статусу; дактилоскопію та зняття інших біометричних даних іноземців, занесення отриманих відомостей до централізованої інформаційної системи; заборону в'їзду в Україну іноземцям та тимчасове відкладення їх виїзду з України, ведення баз даних таких осіб; перевірку мети перебування та наявності в іноземця достатнього фінансового забезпечення на період запланованого перебування в Україні; занесення до паспортного документа іноземця відмітки

про заборону в'їзду в Україну; скасування дозволу на імміграцію; застосування адміністративно-запобіжних заходів та заходів адміністративного припинення; накладення адміністративних стягнень, зокрема примусове видворення іноземців за межі України тощо.

Отже, адміністративно-правові заходи можна визначити як – систему державно-владних прийомів та способів здійснення адміністративно-правового впливу, що здійснюється в односторонньому порядку лише у передбачених правовими нормами випадках, спеціально уповноваженими на то суб'єктами, з метою запобігання, виявлення та припинення протиправної поведінки, відвернення можливих шкідливих наслідків, відновлення правового становища та в разі необхідності притягнення винних до відповідальності [64; 192].

Враховуючи вище зазначене, слід відмітити, що системне уявлення про адміністративно-правові заходи допомагає глибше зрозуміти їх правоохоронну сутність, потребує спеціальної систематизації та стабільного закріплення у законодавстві.

2.5. Організаційне забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні

Як зазначають О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, «будь-яка організаційна діяльність спрямована на формування умов для здійснення тих чи інших видів робіт. Організація є вирішальною ланкою будь-якої діяльності»; «зміст організаційної діяльності багато в чому залежить від конкретної ситуації – створення нової системи або вдосконалення існуючої» [4; 210].

Як відомо, за Глумачним словником української мови під словом «забезпечувати» розуміють одне з таких значень:

1) постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; постачати;

2) сприяти утворенню надійних умов для здійснення чого-небудь, гарантувати щось;

3) захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки». За більш лаконічним Великим тлумачним словником сучасної української мови, забезпечення – це «1. Дія за значенням забезпечувати. 2. Матеріальні засоби до існування». При цьому додатково подано важливе для нас визначення поняття «організаційного забезпечення як сукупності документів, що встановлюють організаційну структуру, права та обов'язки персоналу і користувачів в процесі експлуатації системи» [375], хоча воно відноситься вочевидь тільки до кібернетично-інформаційних ознак побудови систем. За тим самим словником, поняття «організаційний» подається як пов'язаний з організацією чого-небудь [10; 853].

Виходячи з цього, під організаційним забезпеченням стосовно соціальних систем пропонується розуміти заходи, заплановані або прийняті із належного функціонування системи.

Дещо по-іншому поняття організаційного забезпечення сприймається в юриспруденції, особливо на перетині наук криміналістики та адміністративного права, у сфері протидії злочинності.

Саме тут треба однозначно погодитись з А. І. Долговою, що складові загальної організації боротьби зі злочинністю не охоплюються ані діяльністю з попередження злочинності, ані правоохоронною діяльністю, що в підручниках з кримінології загальна організація злочинності не виокремлюється, а у правових документах питання загальної організації боротьби зі злочинністю вирішуються в рамках її профілактики.

Окремо можна зауважити, що безпосередньо стосовно протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні можна констатувати, що ця проблема взагалі станом на сьогодні не знайшла свого скільки-небудь прийняттого (комплексного і сучасного) вирішення як серед науковців, так і серед практиків.

В адміністративно-правовому механізмі протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, серед усього масиву різних видів забезпечення, що його складають – політичного, економічного, матеріально-ресурсного, фінансового, кадрового тощо – можна виділити такі найбільш суттєві види забезпечення, як правове, організаційне, інформаційне. При цьому правове забезпечення включає сукупність нормативно-правових документів, інформаційне – сукупність засобів і методів зберігання та обробки інформації в досліджуваній галузі. Оскільки правове забезпечення протидії які вчиняються іноземцями правопорушенням більш детально вже розглядалось у підрозділі 1.4, дослідимо організаційне забезпечення цього напрямку як таке, від якого власне залежить успіх реалізації названого адміністративно-правового механізму. Тим більше, як підтверджує складність взаємозв'язку різних видів забезпечень слід сприймати цілком слушне зауваження З. Є. Шершньової, що «організаційне забезпечення будується на нормативних актах правового забезпечення, а правове забезпечення знаходить своє втілення в організаційному забезпеченні» [66].

Як відомо, в найбільш узагальненому вигляді організаційне забезпечення спрямоване на налагодження ефективного застосування тих чи інших заходів і функціонування засобів відповідно до поставленої мети.

Стосовно напрямку дослідження організаційне забезпечення можна розглядати і як організаційне забезпечення управління адміністративно-правовою протидією правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, і як організаційне забезпечення нагляду за адміністративно-правовою протидією правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Їх основними критеріями є характеристики, принципи та ознаки. І, відповідно, важливими складовими є організаційні заходи та організаційні засоби адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні [12; 149].

Так, дещо адаптуючи В. Д. Малкова, зазначимо, що завданнями організаційного забезпечення є: проведення експертизи законодавства; підвищення ефективності управлінської діяльності у сфері боротьби зі злочинністю й профілактики правопорушень; координація діяльності правоохоронних органів і забезпечення їх взаємодії в боротьбі зі злочинністю й профілактиці правопорушень; виховання правової культури; інформування контрольовано-ревізійними, правоохоронними органами, судами організацій, підприємств, установ про результати контролю та розслідування правопорушень, що обумовили можливість їх вчинення, для прийняття заходів з їхнього усунення або нейтралізації тощо.

Тим більше, що елементами процесу організації попередження злочинності, на думку цього вченого, є організаційний процес попередження злочинності, що включає: формулювання цілей і завдань; інформаційне забезпечення; кримінологічне прогнозування й планування; безпосереднє організаційне забезпечення реалізації запланованих заходів; здійснення взаємодії та координації суб'єктів профілактики; внесення коректив і змін у діяльність на основі оцінки її ефективності й нових потреб практики; правове забезпечення; ресурсне забезпечення (вирішення кадрових, фінансово-господарчих, матеріально-технічних та інших питань зі створення умов для нормального функціонування системи попередження злочинів) [12; 150-151].

В. М. Бурлаков, М. М. Кропачев до організаційних заходів протидії злочинності відносять заходи: щодо вдосконалення процесів керованої міграції населення країни; з відпрацювання дієвого і матеріально забезпеченого механізму соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі; з формування правильних критеріїв ефективності діяльності правоохоронних органів, які не стимулювали б «гри зі статистикою» на грані карних злочинів (укриття злочинів від обліку, завищення відсотка розкриття злочинів) та ін. [12; 151].

До найпоширеніших правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, належать: крадіжки; незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин; грабежі; шахрайство; хуліганство; розбійні напади та вбивства; порушення Державного кордону; контрабанда; незаконна підприємницька діяльність; податкові злочини; легалізація незаконних засобів, добутих злочинним шляхом; дача хабарів; погрози вбивством; заподіяння різної шкоди здоров'ю; підробка, виготовлення і збут підроблених документів; викрадення транспортних засобів; екологічна злочинність; зайняття проституцією тощо.

А виходячи із суспільної небезпеки таких правопорушень, треба визнати організаційні заходи з протидії їм найбільш пріоритетними, при цьому також підтримуючи й застереження Ю. В. Александрова, А. П. Гея, Г. С. Семакова [3;136] , що організаційні заходи попередження злочинності повинні сприяти нейтралізації або мінімізації криміногенних наслідків від непрофесійної організаційно-управлінської діяльності.

Разом із тим, на нашу думку, заявлене О. М. Литвиновим розкриття структуризації системи протидії злочинності, її квантифікації через призму організаційно-функціональних засад діяльності [38] потребує більшої деталізації саме організаційної складової в механізмі протидії злочинності.

Розглянемо основні приклади реалізації різновидів організаційного забезпечення суб'єктами адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Цілком зрозуміло, що у повному обсязі більш широкий перелік заходів організаційного забезпечення може бути отриманий при детальному аналізі діяльності кожного із суб'єктів протидії правопорушенням.

1. Перш за все, стосовно організаційного забезпечення діяльності таких суб'єктів протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, як органи внутрішніх справ України, слід нагадати, що застосовані ними заходи в межах організаційного забезпечення є формою управління в адміністративній

діяльності. Важливим є те, що внутрішньо-організаційні заходи відповідно до напрямку дослідження можна сприймати як підготовчий елемент до здійснення зовнішньо-організаційних заходів – протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні. Тому інструктаж працівників, вивчення документів, що регламентують діяльність органу, навчання його особового складу, стажування молодих працівників, збирання і обробка інформації, що характеризує роботу та її результати, контроль за виконанням прийнятих рішень є, на нашу думку, обов'язковою передумовою до належного стану протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

С. В. Петков зазначає, що організаційно-керівні заходи спрямовані на підвищення ефективності діяльності ОВС і підвищення якості надання правоохоронних послуг населенню. Це передусім досягається оптимальною номенклатурою посад, чітким розподілом компетенції, нормуванням праці працівників, розробкою критеріїв якісної оцінки організаційної діяльності відповідно до нормативних актів, які регулюють організаційно-керівну діяльність в органах внутрішніх справ. До речі, саме в останньому ми знаходимо підтримку раніше згаданої тези З. Є. Шершньової щодо взаємозв'язку організаційного та правового забезпечення діяльності правоохоронного органу.

Виходячи з цього, можна назвати такі базові загальноорганізаційні накази МВС України: «Про заходи щодо вдосконалення організації взаємодії органів внутрішніх справ у розкритті й розслідуванні злочинів у сфері економіки» від 11.12.2003 № 1517 [53.]; «Про вдосконалення діяльності штатних підрозділів дізнання МВС України» від 17.12.2003 № 1381 [48] та тематичний наказ МВС України «Про вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинами, пов'язаними з транспортними засобами» від 27.03.2000 № 186 тощо, які мають стосунок до адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, в тому числі й на транспортних засобах. І вони безпосередньо стосуються грабежів, шахрайства

та хуліганства. Так, «ватажком угруповання став 34-річний іноземець... Встановлено понад 20 фактів квартирних крадіжок, з яких 8 – вчинено лише на території міста Львова, вина за якими доведена повністю і кримінальну справу вже скеровано до суду. Щодо решти випадків крадіжок триває комплекс оперативно-розшукових заходів з метою доведення причетності групи злочинців до їх вчинення» [27].

Також можна навести як приклади організаційного забезпечення протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, й такі накази МВС України як «Про затвердження основних напрямків службової діяльності структурних підрозділів центрального апарату МВС України та відповідних органів і підрозділів ГУМВС, УМВС, УМВСТ, внутрішніх військ МВС України по протидії нелегальній міграції» від 08.01.2002 № 19 [52] та «Про затвердження Інструкції про порядок прийняття органами внутрішніх справ України рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства» від 07.07.2011 № 410 [49].

Взагалі, більш повний перелік організаційних заходів органів і підрозділів МВС України обумовлений Положенням про Міністерство внутрішніх справ, затвердженим Указом Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 06.04.2011 № 383/2011 [50], за яким серед інших у межах організаційних функцій МВС України: організовує здійснення органами внутрішніх справ заходів із виявлення, розкриття та припинення злочинів (п. 8 ст. 4); організовує і проводить розшук громадян у випадках, передбачених законодавством України та міжнародними договорами (п. 13 ст. 4); організовує проведення судової експертизи (п. 17 ст. 4); організовує інформаційно-аналітичну діяльність органів внутрішніх справ (п. 23 ст. 4); організовує систему психологічного забезпечення працівників органів внутрішніх справ (п. 44 ст. 4); організовує на договірних засадах охорону власності, фізичних осіб (п. 52 ст. 4) тощо.

Один із таких організаційних заходів органів і підрозділів МВС України З. Р. Кісіль пов'язує з проблемою адміністративного видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства, в тому числі й правопорушників, обумовлюючи її недосконаліми положеннями Інструкції з організації роботи дільничного інспектора міліції [29]. Зокрема, на його думку, «не встановлено переліку необхідних матеріалів, які має бути зібрано для порушення питання про видворення іноземців; залишається нормативно невизначеним максимальний строк затримання іноземців з поміщенням до ізолятора тимчасового тримання; не визначено їх права і обов'язки під час перебування в цих ізоляторах тощо. Потребує детального врегулювання також порядок оскарження іноземцями рішень відповідних органів про видворення, постанов про затримання для подальшого видворення з України під конвоєм, строки і порядок розгляду цих скарг та можливі варіанти рішень за ними».

Особливо прикметною стосовно організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є Інструкція з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направлена на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань за наказом МВС України «Про організацію діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань» від 28.04.2009 № 181. Зокрема, в ній йдеться про потребу перевірки законності перебування іноземця на території України та проведення розгляду обставин щодо доставленого відповідно до чинного законодавства (п/п. 6.8.3); при розміщенні в КЗД необхідно дотримуватися вимог щодо окремого тримання іноземців і осіб без громадянства від інших осіб (п/п. 7.5). А в Картотеці невідкладних дій оперативного чергового – при груповому порушенні громадського порядку або хуліганстві зі зброєю уточнювати у іноземців у разі причетності до злочину – коли і з якою метою прибули в Україну (нелегально чи легально, на яких підставах).

Крім того, вважаємо за доцільне більш детально розглянути порядок проведення організаційних заходів з адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні за розд. XXVIII «Вчинення злочинів (правопорушень) іноземцями, особами без громадянства або стосовно них» наказу МВС України [12; 156].

Зокрема, черговим частин органів і підрозділів внутрішніх справ України пропонується:

«1. Уточнити: час, місце, обставини, характер та вид вчиненого злочину (правопорушення); прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання або тимчасового перебування (проживання) потерпілого чи заявника, його громадянство (підданство) та мету перебування в Україні; прикмети, а якщо відомо – установчі дані правопорушника, шляхи відходу і можливі місця появи.

2. Зареєструвати одержане повідомлення, заяву в установленому порядку.

3. Доповісти про подію: начальникові ОВС; відповідальному від керівництва; черговому ОВС вищого рівня.

4. Повідомити: черговому територіального органу СБУ; черговому прокуратури.

5. Якщо злочин вчинено щодо іноземця – діяти відповідно до вказівок, викладених у картці даного виду злочину.

6. Якщо злочин (правопорушення) вчинено іноземцем: а) який має дипломатичний імунітет – негайно його звільнити, записавши установчі дані іноземця, назву і номер документа, що підтверджує дипломатичну недоторканність; б) який не має дипломатичного імунітету – діяти на загальних підставах залежно від виду й характеру правопорушення.

У разі коли встановити особу доставленого іноземця неможливо, черговий повинен у встановленому порядку направити його для поміщення до приймальника-розподільника.

7. Направити до чергової частини ОВС вищого рівня детальну інформацію про злочини, вчинені іноземцями або щодо працівників дипломатичних, консульських установ та членів їх сімей, членів офіційних державних, громадських, релігійних і культурних делегацій.

8. У всіх випадках вчинення злочинів (правопорушень) іноземцями або щодо них повідомляти керівника територіального органу (підрозділу) служби громадянства, імміграції та реєстрації осіб».

Разом із тим, на нашу думку, у цьому документі поверхневою є вимога п/п. б п. 6 Інструкції, що «якщо злочин (правопорушення) вчинено іноземцем, який не має дипломатичного імунітету – діяти на загальних підставах залежно від виду й характеру правопорушення», оскільки відсутність чітко визначеного порядку дій чергового унеможлиблює досягання очікуваного результату [12;157]. Крім того, загальні засади організаційного забезпечення протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, можуть також бути розглянуті на прикладі організації роботи підрозділів податкової міліції щодо протидії фіктивному підприємництву, в якому, як свідчить практика функціонування правоохоронних органів, бувають задіяні іноземці.

Зокрема, на думку Л. М. Дудника [21], організаційна робота таких підрозділів передбачає здійснення необхідних управлінських заходів зі збору відомостей (інформації, даних), для оцінки і використання, проведення аналізу з метою вироблення, формування, прийняття та організації виконання управлінських рішень.

При цьому як основу організаційних заходів щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, можна у повній мірі застосувати розроблені М. М. Касьяненко, М. В. Гринюком, П. В. Цимбалом елементи організації діяльності підрозділів правоохоронних органів щодо протидії правопорушенням (у названих авторів – на прикладі діяльності підрозділів податкової міліції щодо протидії фіктивному підприємництву) [28] :

- вивчення, аналіз та оцінка стану зовнішнього та внутрішнього середовища на об'єктах обслуговування. Зокрема, супроводжується особливим контролем місць проживання (скупчення) іноземних громадян;

- прийняття на основі аналізу управлінських рішень, здійснення планування (на основі прогнозу) діяльності підрозділів... по запобіганню та викриттю правопорушень;

- підбір і розстановка кадрів (сил) на об'єктах оперативного обслуговування підрозділів... та здійснення взаємодії з іншими правоохоронними та контролюючими органами. Потребує додаткових навичок із роботи з іноземцями;

- облік та оцінка результатів роботи підрозділів;

- організація обліку та контролю з боку керівництва за діяльністю підрозділів.

Крім того, можна також виділити внутрішньо-організаційну діяльність тих самих правоохоронних органів з протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, яка регулюється адміністративно-правовими нормами та полягає у прийнятті управлінських рішень, організаційно-штатній роботі, документообігу, плануванні, здійсненню внутрішнього контролю за поведінкою підлеглих, організаційному забезпеченні службової діяльності, організації взаємодії тощо [12; 159].

2. Стосовно органів прокуратури, то М. К. Якимчук (п/п. 3.5 [69]) виділяє такі узагальнені організаційні методи управлінської діяльності, які також можна класифікувати як елемент їх організаційного забезпечення – розмежування повноважень між прокурорами різних рівнів, військовими, транспортними, природоохоронними прокурорами, слідчими та іншими працівниками в кожній прокуратурі, забезпечення взаємодії між ними, можливість взаємозамінності прокурорських кадрів та їх належної підготовки; визначення прокуратурою основних і пріоритетних напрямів.

Деякі прикладні особливості організаційного забезпечення діяльності такого суб'єкта протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, як органи прокуратури України, можна дослідити шляхом їх нормативно-правової регламентації щодо здійснення. Так, наприклад, за Постановою Верховної Ради України «Про інформацію Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо діяльності правоохоронних органів у зв'язку з поширенням останнім часом у засобах масової інформації повідомлень про вчинення злочинних дій проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх та розповсюдженням дитячої порнографії» від 23.12.2009 № 1792-VI [54], до організаційно-правових заходів, що рекомендовані генеральною прокуратурою України, треба віднести такі організаційні заходи:

– п. 2: розробити за участі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та прийняти постанову щодо вжиття невідкладних заходів, спрямованих на виявлення відповідними органами під час в'їзду до України іноземців та осіб без громадянства, причетних до злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх, та заборону їх в'їзду до України. Створити відповідну базу даних щодо таких осіб;

– п. 3: спільно із Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України подати пропозиції щодо правових та організаційних заходів виявлення та попередження в'їзду на територію України іноземців та осіб без громадянства, причетних до злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх.

Разом із тим, за нашими даними рекомендовані Генеральною прокуратурою України організаційні заходи за п. 2 так і не були реалізовані в Постанові Верховної Ради України стосовно в'їзду до України іноземців та осіб без громадянства.

3. Щодо організаційного забезпечення діяльності такого суб'єкту протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, як Служба

безпеки України, то деякі засади її організації позначені в Законі України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 № 2229-XII [149], згідно з основним щодо об'єкта нашого дослідження п. 13 ст. 24 якого Служба безпеки України відповідно до своїх основних завдань зобов'язана брати участь у розробці заходів і вирішенні питань, що стосуються в'їзду в Україну та виїзду за кордон, перебування на її території іноземців та осіб без громадянства, прикордонного режиму і митних правил.

Зазвичай зовнішнє організаційне забезпечення Служби безпеки України включає в себе як базові такі завдання: виявлення каналів нелегальної міграції, фактів порушення законодавства про правовий статус іноземців; забезпечення дотримання законодавства щодо статусу іноземців та осіб без громадянства. При цьому слід зазначити, що результативність таких організаційних заходів є достатньо високою. Так, зокрема, повідомлялося, що тільки 18.11.2005 співробітниками управління СБУ в Закарпатській області на території м. Перечин виявлено групу нелегальних мігрантів у кількості 5 осіб, вихідців із Бангладеш, підготовлену для незаконного переправлення через державний кордон України [23]. Або, що співробітниками Управління СБУ в Одеській області виявлено канал незаконного переправлення через державний кордон і легалізації в Україні іноземних громадян [45] та ін.

Аналогічні організаційні заходи можуть бути розглянуті й щодо інших суб'єктів протидії правопорушенням.

Таким чином, організаційне забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є одним із ключових в адміністративно-правовому механізмі протидії означеним правопорушенням, реалізується безпосередньо в діяльності суб'єктів протидії.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Метою протидії правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є позбавлення правопорушника-іноземця можливості вчинення правопорушення, яка трансформується в профілактичні заходи, спрямовані на виявлення та ліквідацію причин та умов конкретних правопорушних злочинних діянь, а також на встановлення іноземців-правопорушників, потенційно здатних вчинити правопорушення (злочин).

Відповідно, завдання сприяють практичному здійсненню протидії і полягають у виявленні умов, які сприяють вчиненню іноземцями правопорушень, для подальшого їх усунення чи нейтралізації, визначенні можливих правопорушників і здійсненні профілактичного впливу на них. Завдання протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, розділять на основні та спеціальні, які стосуються саме правопорушень іноземців.

Основні завдання протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні це:

- надання допомоги органам міліції у забезпеченні громадського порядку, громадської безпеки, запобігання адміністративним проступкам та злочинам;
- інформування органів внутрішніх справ про вчинені злочини або ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань, сприяння у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх учинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у забезпеченні безпеки руху поїздів, безпеки дорожнього руху на переїздах через залізничні колії, забезпеченні екологічної безпеки на об'єктах вантажної інфраструктури та боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх та ін.

Спеціальними завданнями протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, наприклад, є:

- позбавлення іноземців-злочинців можливості користування результатами злочинної діяльності, а також їхня конфіскація правоохоронними органами;
- вживання заходів превентивного впливу (заходів попередження);
- розробка та прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми, включаючи заходи, що стосуються правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні;
- застосування заходів адміністративного та кримінального попередження та формування правової свідомості.

Виділяють принципи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні: державної політики, соціальної справедливості, демократизму, гуманності, верховенства права і законності, обґрунтованості, економічної доцільності, пріоритету запобіжної діяльності над репресивною, правового та соціального контролю, координації діяльності щодо реалізації державної політики протидії правопорушенням, плановості, комплексності і диференціації, науковості, реальності й конкретності.

Систему принципів протидії злочинності також становлять: принцип законності; принцип справедливості; принцип забезпечення й захисту прав і свобод людини та громадянина; принцип співробітництва держави з неурядовими суспільними й міжнародними організаціями, окремими громадянами; принцип пріоритету заходів, спрямованих на протидію злочинності

Суб'єкт протидії правопорушенню – це фізична або юридична особа, дії якої спрямовані на запобігання або припинення правопорушення та притягнення винних осіб до відповідальності.

Суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, поділено на загальних, які здійснюють цю діяльність в межах виконання покладених на них інших основних функцій (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, інші

державні органи, органи місцевого самоврядування), і спеціальних, тобто спеціально створених для протидії правопорушенням, в тому числі тим, що вчиняються іноземцями в Україні (органи прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки та ін.). Особливе місце серед зазначених суб'єктів Державної міграційної служби України.

Виділяють такі види адміністративно-правової протидії правопорушенням, що вчиняються іноземцями в Україні:

- загальносоціальна - здійснюється загальними суб'єктами протидії, спеціальна (здійснюється спеціально уповноваженими органами та установами);
- індивідуальна - спрямована на недопущення протиправної поведінки конкретними іноземцями.

Форма протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні – це вираз діяльності суб'єктів протидії цим правопорушенням, спосіб її реалізації. Оскільки діяльність суб'єктів протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, полягає у здійсненні певних заходів протидії, які можуть бути заходами, спрямованими на роз'яснення протиправності поведінки, змісту і значення норм про відповідальність за неї; заходи попередження про неприпустимість протиправних діянь; заходи, спрямовані на запобігання протиправній поведінці; технічні заходи виявлення і припинення протиправної поведінки; заходи адміністративної відповідальності за вчинені правопорушення; організаційні заходи.

Напрями протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, залежать від виду суб'єкта протидії і відповідають його основним завданням та функціям. Серед таких напрямів, вирізняють:

- удосконалення національного законодавства щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- координацію діяльності державних органів, громадських і міжнародних організацій з протидії правопорушенням іноземців;
- підвищення рівня професійної компетенції працівників державних органів

щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями;

- забезпечення постійного збору інформації та проведення аналізу поточної ситуації щодо протидії правопорушенням іноземців;
- моніторинг ефективності заходів, спрямованих на протидію правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- проведення профілактичних заходів з протидії правопорушенням іноземців.

Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, забезпечується низкою заходів соціального, правового, організаційно-управлінського та іншого характеру, що здійснюються на загальному, спеціальному та індивідуальному рівнях. Серед правових заходів особливе місце відводиться адміністративно-правовим. В той же час наголошено, що адміністративно-правові заходи не можна зводити до одного лише адміністративного примусу, який полягає в застосуванні уповноваженими на те органами та посадовими особами встановлених нормами адміністративного права примусових заходів впливу до правопорушників у зв'язку з невиконанням правових приписів.

Серед адміністративно-правових заходів виділяють:

- запровадження та підтримання спеціального порядку перебування іноземців на території України; заборону певним категоріям осіб імміграції в Україну;
- визнання іноземця біженцем або особою, що потребує додаткового чи тимчасового захисту, позбавлення особи такого статусу;
- дактилоскопію та зняття інших біометричних даних іноземців, занесення отриманих відомостей до централізованої інформаційної системи;
- заборону в'їзду в Україну іноземцям та тимчасове відкладення їх виїзду з України, ведення баз даних таких осіб;
- перевірку мети перебування та наявності в іноземця достатнього фінансового забезпечення на період запланованого перебування в Україні;
- занесення до паспортного документа іноземця відмітки про заборону в'їзду в Україну;

- скасування дозволу на імміграцію;
- застосування адміністративно-запобіжних заходів та заходів адміністративного припинення;
- накладення адміністративних стягнень, зокрема примусове видворення іноземців за межі України тощо.

Організаційне забезпечення - це система заходів, які заплановані або вжиті в інтересах належного функціонування такої системи. Про організаційне забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями, можна вести мову щодо тих чи інших суб'єктів, що реалізують заходи протидії. Внутрішньо-організаційні заходи в організаційному забезпеченні суб'єкта протидії розуміють як підготовчий елемент до здійснення ним зовнішньо-організаційних заходів – безпосередньої протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

На основі аналізу нормативних актів та наукових джерел до заходів організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні відносять: формулювання мети і завдань, прогнозування й планування, контроль (аудит), звітність, взаємодію та координацію суб'єктів, коригування запланованих заходів, інформаційне забезпечення, ресурсне забезпечення (кадрове, фінансове, матеріально-технічне) тощо.

Внутрішньо-організаційні заходи в організаційному забезпеченні суб'єкта протидії можна розуміти як підготовчий елемент до здійснення ним зовнішньо-організаційних заходів – безпосередньої протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

ВИСНОВКИ

Правовий статус особи в сучасному світі – одна з актуальних тем для дискусій серед науковців різних галузей права, а також проблема, вирішення якої стоїть у центрі практичної діяльності міжнародного співтовариства. Людина, громадянин, індивід – є найважливішою цінністю будь-якого суспільства та виступає запорукою становлення країни як демократичної, соціальної і правової держави. В свою чергу, питання адміністративно-правового статусу іноземців – це частина загальної проблеми правового статусу особи, прав людини і громадянина. Правильна та всебічна регламентація адміністративно-правового статусу іноземців з боку держави, враховуючи його подвійний статус, дозволяє йому реалізовувати свої права та захищати законні інтереси. В свою чергу усвідомлення іноземцем свого правового статусу та реалізація його у відповідних межах є основою правопорядку.

Існуючі недоліки нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу іноземців в Україні, нагальна потреба в підвищенні його ефективності, удосконалення міграційної політики в Україні щодо міжнародних норм та правових стандартів, вимагає комплексного дослідження зазначених проблем, підвищує їх актуальність та прикладну значущість.

Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначається Конституцією України, законами України, а також міжнародними договорами України. У разі якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж передбачені цим Законом, застосовуються правила, передбачені таким міжнародним договором України.

Закон визначає основні засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками,

встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини. Іноземці та особи без громадянства повинні неухильно дотримуватись Конституції, законів України та нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Можна виділити такі основні особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства;

- обсяг дієздатності іноземців встановлюється законодавством країни громадянства (підданства), особи без громадянства визначається законодавством держави, в якій така особа має постійне місце проживання;

- іноземці та особи без громадянства є такими ж суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, як і громадяни України; фізичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони зареєстровані як підприємці. Фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є;

- існують деякі категорії іноземців, що не підлягають кримінальній відповідальності за злочини, вчинені в Україні (наприклад, дипломати, консули, аташе та інші). Їх відповідальність за вказані злочини визначено законодавством країни їх походження;

- питання про адміністративну відповідальність іноземців та осіб без громадянства. Вирішуються аналогічно до кримінального; Відповідно ст.16 Кодексу України про адміністративні правопорушення, іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають

адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом.

Наведені особливості правового забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства в цілому відповідають міжнародним стандартам. В Україні діє налагоджена система механізмів забезпечення принципу рівності прав і свобод іноземців та осіб без громадянства. Дотримання зазначеного конституційного принципу відбувається, зокрема, на підставі положень Конституції України, законів України, а також положень міжнародних актів, ратифікованих Україною.

Україна в умовах сьогодення вважається поліетнічною країною, в якій проживають представники понад 130 національностей і народів. Останніми роками в Україні проживало близько 1 млн. іноземців. Серед іноземців, зареєстрованих в Україні, найбільшу кількість становлять вихідці із Росії, Центральної Азії, Близького Сходу та Східної Європи. Проте у своїй переважній більшості (87 % від загального числа) – це громадяни з країн колишнього СРСР, у тому числі 68 % – громадяни Росії, Білорусі та Молдови.

Суттєвою перешкодою для визначення сучасного стану адміністративних правопорушень правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є практична відсутність узагальнених статистичних даних про них. Особливо це стосується даних щодо вчинених іноземцями адміністративних правопорушень. Є лише дані про загальну кількість вчинених злочинів за відповідний період певними суб'єктами. Зокрема МВС України оприлюднює дані щодо злочинів, вчинених окремими категоріями осіб, в тому числі й іноземцями. Так, у 2016 р. останніми було вчинено 3524 злочини (питома вага – 1,1 %), у 2015 р. – 3778 злочини (1,2 %), загальна динаміка – + 7,2 %. Відтак існує нагальна потреба у веденні та оприлюдненні такої статистики, особливо виходячи з потреб аналізу

потенційної та реальної небезпеки, а також в інтересах протидії правопорушенням, учиненим іноземцями та проти них.

На основі аналізу повідомлень засобів масової інформації та наукових публікацій можна зробити висновок, що серед правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, найбільш поширені порушення правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України, протизаконна діяльність у зовнішньоекономічній галузі, правопорушення проти власності, проти особи, дрібне хуліганство, наркообіг, нелегальна міграція, контрабанда, підробка документів та ін.

У зв'язку з прискореною інтеграцією України у світовий економіко-правовий простір останнім часом суттєво розширились можливості для взаємовигідного та вільного відвідування як інших держав українцями, так і України – іноземцями. У таких поїздках здебільшого й ті й інші вояжери переслідують бізнесові, культурні, спортивні, туристичні, освітянські та інші цілі. При цьому порядність, чесність, чемність, культура та повага принагідно очікуються як від українців у будь-якій державі, так і від іноземців – в Україні.

На жаль, певна частина іноземців під час відвідування або перебування в Україні з огляду на ті чи інші причини переслідують власні цілі, що не співпадають з офіційно проголошеними, і мають на меті використання нашої держави або як тимчасового проміжного майданчика для подальшої міграції на Захід, або обрання України місцем постійного проживання чи роботи.

Протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні це система різноманітних видів діяльності та комплексних заходів, які здійснюються системою відповідних суб'єктів протидії, спрямованих на попередження, усунення, нейтралізацію і обмеження (ослаблення) факторів, що детермінують правопорушення іноземців в Україні.

Основною складовою діяльності з протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, є тільки та діяльність, що безпосередньо стосується іноземців. Це – попередження правопорушень; виявлення й розкриття

правопорушень; розслідування кримінальних справ; судовий розгляд кримінальних справ і покарання винних; робота з виправлення винних. За структурою протидія злочинності (правопорушенням) розподіляється на загально-соціальний рівень, спеціально-кримінологічний рівень та індивідуальний рівень.

Метою протидії правопорушень, які вчиняються іноземцями в Україні, є позбавлення правопорушника-іноземця можливості вчинення правопорушення, яка трансформується в профілактичні заходи, спрямовані на виявлення та ліквідацію причин та умов конкретних правопорушних злочинних діянь, а також на встановлення іноземців-правопорушників, потенційно здатних вчинити правопорушення (злочин).

Відповідно, завдання сприяють практичному здійсненню протидії і полягають у виявленні умов, які сприяють вчиненню іноземцями правопорушень, для подальшого їх усунення чи нейтралізації, визначенні можливих правопорушників і здійсненні профілактичного впливу на них. Завдання протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, розділять на основні та спеціальні, які стосуються саме правопорушень іноземців.

Основні завдання протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні це:

- надання допомоги органам міліції у забезпеченні громадського порядку, громадської безпеки, запобігання адміністративним проступкам та злочинам;
- інформування органів внутрішніх справ про вчинені злочини або ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань, сприяння у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх учинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у забезпеченні безпеки руху поїздів, безпеки дорожнього руху на переїздах через залізничні колії, забезпеченні екологічної безпеки на об'єктах вантажної інфраструктури та боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх та ін.

Спеціальними завданнями протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні, наприклад, є:

- позбавлення іноземців-злочинців можливості користування результатами злочинної діяльності, а також їхня конфіскація правоохоронними органами;
- вживання заходів превентивного впливу (заходів попередження);
- розробка та прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми, включаючи заходи, що стосуються правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні;
- застосування заходів адміністративного та кримінального попередження та формування правової свідомості.

Виділяють принципи протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні: державної політики, соціальної справедливості, демократизму, гуманності, верховенства права і законності, обґрунтованості, економічної доцільності, пріоритету запобіжної діяльності над репресивною, правового та соціального контролю, координації діяльності щодо реалізації державної політики протидії правопорушенням, плановості, комплексності і диференціації, науковості, реальності й конкретності.

Систему принципів протидії злочинності також становлять: принцип законності; принцип справедливості; принцип забезпечення й захисту прав і свобод людини та громадянина; принцип співробітництва держави з неурядовими суспільними й міжнародними організаціями, окремими громадянами; принцип пріоритету заходів, спрямованих на протидію злочинності

Суб'єкт протидії правопорушенню – це фізична або юридична особа, дії якої спрямовані на запобігання або припинення правопорушення та притягнення винних осіб до відповідальності.

Суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, поділено на загальних, які здійснюють цю діяльність в межах виконання покладених на них інших основних функцій

(Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, інші державні органи, органи місцевого самоврядування), і спеціальних, тобто спеціально створених для протидії правопорушенням, в тому числі тим, що вчиняються іноземцями в Україні (органи прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки та ін.). Особливе місце серед зазначених суб'єктів Державної міграційної служби України.

Виділяють такі види адміністративно-правової протидії правопорушенням, що вчиняються іноземцями в Україні:

- загальносоціальна - здійснюється загальними суб'єктами протидії, спеціальна (здійснюється спеціально уповноваженими органами та установами);
- індивідуальна - спрямована на недопущення протиправної поведінки конкретними іноземцями.

Форма протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні – це вираз діяльності суб'єктів протидії цим правопорушенням, спосіб її реалізації. Оскільки діяльність суб'єктів протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, полягає у здійсненні певних заходів протидії, які можуть бути заходами, спрямованими на роз'яснення протиправності поведінки, змісту і значення норм про відповідальність за неї; заходи попередження про неприпустимість протиправних діянь; заходи, спрямовані на запобігання протиправній поведінці; технічні заходи виявлення і припинення протиправної поведінки; заходи адміністративної відповідальності за вчинені правопорушення; організаційні заходи.

Напрями протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, залежать від виду суб'єкта протидії і відповідають його основним завданням та функціям. Серед таких напрямів, вирізняють:

- удосконалення національного законодавства щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- координацію діяльності державних органів, громадських і міжнародних організацій з протидії правопорушенням іноземців;

- підвищення рівня професійної компетенції працівників державних органів щодо протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями;
- забезпечення постійного збору інформації та проведення аналізу поточної ситуації щодо протидії правопорушенням іноземців;
- моніторинг ефективності заходів, спрямованих на протидію правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні;
- проведення профілактичних заходів з протидії правопорушенням іноземців.

Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні, забезпечується низкою заходів соціального, правового, організаційно-управлінського та іншого характеру, що здійснюються на загальному, спеціальному та індивідуальному рівнях. Серед правових заходів особливе місце відводиться адміністративно-правовим. В той же час наголошено, що адміністративно-правові заходи не можна зводити до одного лише адміністративного примусу, який полягає в застосуванні уповноваженими на те органами та посадовими особами встановлених нормами адміністративного права примусових заходів впливу до правопорушників у зв'язку з невиконанням правових приписів.

Серед адміністративно-правових заходів виділяють:

- запровадження та підтримання спеціального порядку перебування іноземців на території України; заборону певним категоріям осіб імміграції в Україну;
- визнання іноземця біженцем або особою, що потребує додаткового чи тимчасового захисту, позбавлення особи такого статусу;
- дактилоскопію та зняття інших біометричних даних іноземців, занесення отриманих відомостей до централізованої інформаційної системи;
- заборону в'їзду в Україну іноземцям та тимчасове відкладення їх виїзду з України, ведення баз даних таких осіб;
- перевірку мети перебування та наявності в іноземця достатнього фінансового забезпечення на період запланованого перебування в Україні;
- занесення до паспортного документа іноземця відмітки про заборону в'їзду в

Україну;

- скасування дозволу на імміграцію;
- застосування адміністративно-запобіжних заходів та заходів адміністративного припинення;
- накладення адміністративних стягнень, зокрема примусове видворення іноземців за межі України тощо.

Організаційне забезпечення - це система заходів, які заплановані або вжиті в інтересах належного функціонування такої системи. Про організаційне забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями, можна вести мову щодо тих чи інших суб'єктів, що реалізують заходи протидії. Внутрішньо-організаційні заходи в організаційному забезпеченні суб'єкта протидії розуміють як підготовчий елемент до здійснення ним зовнішньо-організаційних заходів – безпосередньої протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

На основі аналізу нормативних актів та наукових джерел до заходів організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні відносять: формулювання мети і завдань, прогнозування й планування, контроль (аудит), звітність, взаємодію та координацію суб'єктів, коригування запланованих заходів, інформаційне забезпечення, ресурсне забезпечення (кадрове, фінансове, матеріально-технічне) тощо.

Внутрішньо-організаційні заходи в організаційному забезпеченні суб'єкта протидії можна розуміти як підготовчий елемент до здійснення ним зовнішньо-організаційних заходів – безпосередньої протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України: основні поняття. Навчальний посібник. / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора І. П. Голосніченка. - К.: ГАН, 2005. - 232 с.
2. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та [ін.]; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х.: Право, 2010. – 624 с.
3. Александров Ю. В. Кримінологія : курс лекцій / Ю. В. Александров, А. П. Гель, Г. С. Семаков. – К. : МАУП, 2002. – 295 с.
4. Бандурка О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. – Х. : ХНУВС, 2011. – 308 с.
5. Барський В. Р. Правове та інституційне забезпечення міграційної політики України / В. Р. Барський // Митна справа. – 2012. – № 2 (80). – С. 21–26.
6. Благодарний А. М. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Благодарний А. М. – К., 2006. – 200 с.
7. Васильченко О. П. Деякі актуальні питання забезпечення принципу рівності прав національних меншин в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Васильченко // Право і суспільство. - 2017. - № 1(2). - С. 3-8. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2017_1\(2\)__3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2017_1(2)__3)
8. Васильченко О. П. Особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства при забезпеченні принципу рівності прав і свобод в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Васильченко // Європейські перспективи. - 2014. - № 10. - С. 23-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_10_6
9. Варивода В. І. Особливості відповідальності іноземців за порушення правил дорожнього руху [Електронний ресурс] / В. І. Варивода // Право і суспільство. -

2011. - № 2. - С. 104-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_2_23

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
11. Галунько В. М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Галунько Віра Миколаївна. – К., 2011. – 20 с.
12. Гамалій О.Л. Адміністративно-правова протидія правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07 / О.Л. Гамалій. – Харків, 2012. – 195 с.
13. Гамалій О. Л. Деякі аспекти протидії правопорушенням, які вчиняються іноземцями в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Гамалій // Правовий вісник Української академії банківської справи. - 2014. - № 1. - С. 31-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvuabs_2014_1_9
14. Гамалій О. Л. Мета, завдання та принципи протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні / О. Л. Гамалій // Форум права. - 2012. - № 4. - С. 183-188. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
15. Гамалій О. Л. Поняття та особливості адміністративно правового статусу іноземців в Україні / О. Л. Гамалій // Право і Безпека. - 2011. - № 2. - С. 122-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_2_28.
16. Гамалій О. Л. Система суб'єктів адміністративно-правової протидії правопорушенням, учиненим іноземцями в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Гамалій // Право і Безпека. - 2012. - № 5. - С. 68-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_5_17
17. Гамалій О. Л. Сучасний стан злочинності та адміністративної деліктності за участю іноземців в Україні та деякі проблеми адміністративно-правової протидії їм [Електронний ресурс] / О. Л. Гамалій // Вісник Харківського

- національного університету внутрішніх справ. - 2011. - № 4. - С. 228-235. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2011_4_33
18. Гамалій О.Л. Форми, види та напрями адміністративно-правової протидії правопорушенням, вчиненим іноземцями в Україні [Електронний ресурс] / О.Л. Гамалій // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2012ю - №4 (2). – с. 30-36. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_4\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_4(2)_6)
19. Грабильніков А. В. Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять [Електронний ресурс] / А. В. Грабильніков // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2015. - Вип. 6. - С. 59-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2015_6_10
20. Грабильніков А. В. Право громадян України брати участь в управлінні державними справами чи у здійсненні влади [Електронний ресурс] / А. В. Грабильніков // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2013. - Вип. 4. - С. 16-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2013_4_5
21. Дудник Л. М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності податкової міліції щодо протидії фіктивному підприємництву : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Дудник Леонід Миколайович. – Ірпінь, 2007. – 209 с.
22. Заярний О. А. Правове забезпечення розвитку інформаційної сфери України: адміністративно-деліктний аспект : монографія / О. А. Заярний. – Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 700 с.
23. Закарпатське СБУ знешкоджує боєприпаси та ліквідує канали по переправці нелегалів у країни Європи [Електронний ресурс] / прес-служба УСБУ в Закарпатській області. – Режим доступу: <http://ua-reporter.com/novosti/14412>. – 18.11.2005.
24. Зима О. Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне

- право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. Т. Зима. – Харків, 2001. – 19 с.
25. Іванцов В. О. Заходи адміністративного примусу в діяльності органів державної податкової служби / О. В. Джафарова, В. О. Іванцов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 36. – С. 288–297.
26. Іноземні громадяни як суб'єкти цивільних правовідносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knowledge.allbest.ru/law/2c0b65635a3ad68a4d53b89421216c27_0.html.
27. Іноземці протягом двох років обкрадали заможних львів'ян [Електронний ресурс] / ВЗГ ГУМВС України у Львівській області. – Режим доступу: http://milicia.lviv.ua/Inozemtsi_protyagom_dvoh_rokiv_obkradali_zamozhnih_lvivyan_5420.html.
28. Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами Державної податкової служби України : навч. посіб. / М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, П. В. Цимбал. – Ірпінь : Акад. ДПС України, 2001. – 229 с.
29. Кісіль З. Р. Заходи адміністративного припинення загального призначення у діяльності працівників ОВС [Електронний ресурс] / З. Р. Кісіль. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/2221/10>.
30. Кістанова Я. М. Питання визначення та реалізації адміністративно-правового статусу іноземців в Україні [Електронний ресурс] / Я. М. Кістанова // Правова держава. – 2016. - № 22. – с. 26 -31. - Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/8536/26-31.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
31. Клок О.В. Протидія корупційним правопорушенням засобами адміністративного права : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07 / О.В. Клок. – Харків, 2015. – С. 57.
32. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984.- № 51. – Ст. 1122.

33. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : [монографія] / Колпаков В. К. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
34. Конвенція про статус біженців : міжнародний документ від 28 липня 1951 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
35. Конвенція [Ради Європи] про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні : Страсбург, 05.02.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_31.
36. Константинов С. Ф. Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення: автореф.дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 « Теорія управління, адміністративне право і процес; фінансове право» / С.Ф. Константинов. – К., 2002. – 18 с.
37. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001.- № 21.- Стор. 1.- Ст. 920.
38. Литвинов О. М. Організаційні засади функціонування системи протидії злочинності / О. М. Литвинов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – Вип. 39. – 2007. – С. 37–44.
39. Лук'янець Д. М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання : [монографія] / Лук'янець Д. М. – Суми : Університетська книга, 2006. – 367 с.
40. Мазука Л. Оптимізація державної політики щодо попередження та протидії проявам ксенофобії та расизму в Україні : [аналіт. записка] [Електронний ресурс] / Л. Мазука ; [Від соціокульт. та етнонац. досліджень НІСД]. - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/September09/17.htm>.
41. Мінка Т. П. Поняття та зміст адміністративно-правового режиму перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства[Електронний ресурс] / Т. П. Мінка // Право і суспільство. - 2012. - № 4. - С. 82-85. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2012_4_21

42. Мозоль А. П. Кримінологічні проблеми нелегальної міграції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Мозоль Анатолій Петрович. - К., 2002. - 212 с. 3. Кравченко Ю. Ф. Міліція України / Кравченко Ю. Ф. - К. : Генеза, 1999. - 432 с.
43. Настюк В.Я. Адміністративно-правові режими в Україні : [монографія] / В.Я. Настюк, В.В. Белєвцева. – Х. : Право, 2009. – 128 с.
44. Нечипоренко Л. Лист з МВС про етнічну злочинність : У гості зі зброєю та наркотиками за пазухою [Електронний ресурс] / Любов Нечипоренко ; ДЗГ МВС України. - Режим доступу: <http://ua-indymedia.livejournal.com/212411.html>.
45. У Одесі припинена діяльність каналу нелегальної міграції, – СБУ [Електронний ресурс] / РБК-Україна. – Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/v_odesse_prekrashchena_deyatelnost_kanala_nelegalnoy_migratsii_sbu__1188458888. – 30.08.2007.
46. Петров Є.Ю. Конституційно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / Є.Ю. Петров ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2013. – 21 с.
47. Проблеми протидії злочинності: підручник/ [Кельман О.Г., Козьяков І.М., Куц В.М. та ін.]; за ред.О.Г. Кельмана. – Х.: Новасофт, 2010, 2010. – 352 с.
48. Про вдосконалення діяльності штатних підрозділів дізнання МВС України : наказ МВС України від 17.11.2003 № 1381. – К. : МВС України, 2003. – 14 с.
49. Про затвердження Інструкції про порядок прийняття органами внутрішніх справ України рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства : наказ МВС України від 07.07.2011 № 410 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 62. – Ст. 2484.
50. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : указ Президента України від 06.04.2011 № 383/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1222

51. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лют.2012 р. № 150//Офіційний вісник України. – 2012. - № 17. –с. 162.
52. Про затвердження основних напрямків службової діяльності структурних підрозділів центрального апарату МВС України та відповідних органів і підрозділів ГУМВС, УМВС, УМВСТ, внутрішніх військ МВС України по протидії нелегальній міграції : наказ МВС України від 08.01.2002 № 19. – Служб. докум. МВС України.
53. Про заходи щодо вдосконалення організації взаємодії органів внутрішніх справ у розкритті і розслідуванні злочинів у сфері економіки : наказ МВС України від 11.12.2003 № 1517. – К. : МВС України, 2003. – 5 с.
54. Про інформацію Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо діяльності правоохоронних органів у зв'язку з поширенням останнім часом у засобах масової інформації повідомлень про вчинення злочинних дій проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх та розповсюдженням дитячої порнографії : постанова Верховної Ради України від 23.12.2009 № 1792-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 12. – Ст. 121.
55. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09. 2011 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 19-20. – Ст. 179.
56. Про ратифікацію Віденської конвенції про дипломатичні зносини: Указ Президії Верховної Ради Української РСР // ВВР Української РСР. – 1964. – № 13. – Ст. 199.
57. Про стан криміногенної ситуації в місті Києві за 2009 рік та хід виконання Програми зміцнення законності, посилення боротьби зі злочинністю у місті Києві на 2007-2011 роки правоохоронними органами столиці [Електронний

ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmv.gov.ua/divinfo.asp?Id=216952>. - Офіц. веб-портал Київ. міськ. влади.

58. Протидія злочинності: теорія та практика: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 жовтня 2016 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2016. – 634 с.
59. Санін С.В. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства / С.В. Санін // Столична юстиція. – 2014. – № 6(31). – С. 27–30.
60. Сич М.О. Адміністративно-правова протидія корупційним правопорушенням : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07 / М.О. Сич. – Запоріжжя, 2014. – С. 8.
61. Сорочик Ю. Ю. Адміністративно-правове забезпечення протидії організованій злочинності в Україні : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Сорочик Юрій Юрійович. – Ірпінь, 2010. – 19 с.
62. Тильчик В. В. Перспективи запровадження обов'язкового порядку досудового вирішення публічно-правових спорів: зарубіжний досвід та перспективи для України [Електронний ресурс] / В. В. Тильчик // Наука і правоохорона. - 2016. - № 2. - С. 96-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2016_2_18
63. Тимчик Г.С. Теоретичні аспекти структури адміністративно-правового статусу біженців / Г.С. Тимчик // Правове регулювання економіки – 2012. – № 11-12. – С. 117-126.
64. Ткаля О. В. Проблеми поняття адміністративно-правових заходів / О. В. Ткаля // Приватне право в умовах глобалізації : ключові проблеми модернізації сучасного права : зб. наук. пр. / за ред. П. М. Шапірка, І. Г. Оборотова ; МОН України, НУ ОЮА. – Миколаїв : Іліон, 2015. – С.187-192.
65. Трофімов С.А. адміністративно-правове забезпечення протидії тероризму в Україні : автореф. дис. ... докт. юр. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.А. Трофімов. – Харків, 2013. – С. 8.

66. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
67. Шинальський О. І. Покарання в системі засобів протидії злочинності: дис. канд.юрид.наук : 12.00.08/ Шинальський Олександр Іванович. – К., 2003. – 195 с.
68. Якимчук Б. Особливості тактики затримання іноземців / Богдан Якимчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2806/>. – 20.01.2012.
69. Якимчук М. К. Організаційно-правові основи управління в органах прокуратури України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Якимчук Микола Костянтинович. – К., 2002. – 396 с.